

Članak 3.  
(Definicije)

Za potrebe ovoga Zakona, navedeni pojmovi imaju sljedeće značenje:

- a) Aerodrom jest unaprijed određeno područje na kopnu ili vodi (uključujući sve objekte, instalacije i opremu) namijenjeno slijetanju, polijetanju i kretanju zrakoplova u bilo kojem dijelu ili u cjelini;
- b) ARC jest potvrda o provjeri plovidbenosti koja se izdaje uz uvjerenje o plovidbenosti i služi kao dokaz da je osigurana stalna plovidbenost zrakoplova (Airworthiness Review Certificate - ARC);
- c) Avioprijevoznik jest poduzeće za zračni promet s važećom dozvolom za rad i važećim AOC-om (Air Operator Certificate);
- d) Sigurnost civilnog zrakoplovstva (security) jest spoj mjera i ljudskih i prirodnih resursa namijenjenih zaštiti civilnog zrakoplovstva protiv akata nezakonitog ometanja;
- e) Član kabinske posade jest član posade koji, u interesu sigurnosti putnika, obavlja dužnosti koje mu odrede operater ili zapovjednik zrakoplova, ali koji ne smije djelovati kao član letačke posade;
- f) Član letačke posade jest član posade koji posjeduje odgovarajuću dozvolu za obavljanje dužnosti koje su ključne za operacije zrakoplova za vrijeme leta;
- g) Država registra jest država u čiji je registar upisan zrakoplov;
- h) ECAA avioprijevoznik jest avioprijevoznik čije je glavno sjedište smješteno u državi članici Europske unije ili državi potpisnici Multilateralnog sporazuma o uspostavljanju europskog zajedničkog zrakoplovnog područja;
- i) ESARR-i (EUROCONTROL Safety Regulatory Requirements) jesu EUROCONTROL-ovi regulatorni zahtjevi vezani uz sigurnost leta;
- j) Let obuhvaća vrijeme između trenutka ukrcaja prve osobe u zrakoplov s namjerom da leti do trenutka iskrcaja svih takvih osoba;
- k) MTOM je maksimalna masa pri polijetanju, što odgovara certificiranom iznosu osobenom za sve tipove zrakoplova, kako je navedeno u uvjerenju o plovidbenosti zrakoplova;
- l) Operater jest osoba, organizacija ili poduzeće koje je angažirano ili nudi angažman u operacijama zrakoplova;
- m) Operativna ograničenja jesu mjere vezane uz buku koje ograničavaju ili smanjuju pristup civilnih podzvučnih mlaznih zrakoplova određenom aerodromu. Pojam uključuje operativna ograničenja čiji je cilj povlačenje iz operacija zrakoplova koji su na granici ispunjavanja zahtjeva na određenim aerodromima, kao i djelomična operativna ograničenja koja utječu na operacije civilnih podzvučnih zrakoplova u skladu s vremenskim razdobljem;
- n) Potvrda zračnog operatera - AOC (Air Operator Certificate) jest potvrda kojom se operater ovlašćuje za komercijalne operacije zračnog prometa navedene u potvrdi;
- o) Radna dozvola (Operating Licence) jest odobrenje koje BiH izdaje nekom operateru i kojim mu dozvoljava da za novčanu naknadu preveze putnike, poštu i/ili teret zrakom ili da izvodi lokalne letove koji ne uključuju prijevoz zrakom između različitih aerodroma, kako je navedeno u dozvoli za rad;
- p) SDR označava posebno pravo vučenja (Special Drawing Right) kako ga je utvrdio Međunarodni monetarni fond;
- r) Slot jest planirano vrijeme dolaska ili odlaska koje je na raspolaganju ili je dodijeljeno za kakvo kretanje zrakoplova određenoga datuma na koordiniranom aerodromu;

Temeljem članka IV.4.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na 48. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 18. ožujka 2009. godine, i na 28. sjednici Doma naroda, održanoj 27. travnja 2009. godine, usvojila je

## ZAKON

### O ZRAKOPLOVSTVU BOSNE I HERCEGOVINE

#### DIO PRVI - TEMELJNE ODREDBE

##### Članak 1.

(Predmet Zakona)

Ovim Zakonom uređuju se uvjeti za siguran zračni promet u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH), koji se odnosi na: ovlasti u području civilnog zrakoplovstva i kontrole zračnog prometa, opće uvjete za zrakoplovstvo; obveze i odgovornosti u pogledu zrakoplovne navigacije; inspeksijski i stručni nadzor; usluge u zrakoplovnoj plovidbi; aerodrome; potragu i spašavanje; zrakoplove; zrakoplovno ovlašteno i zrakoplovno stručno osoblje; zrakoplovne operatere i druge djelatnosti u zrakoplovstvu; istraživanje nesreća i incidenata; sigurnost civilnog zrakoplovstva i prekršaje u zrakoplovstvu.

##### Članak 2.

(Primjena Zakona)

- (1) Zrakoplovne aktivnosti unutar zračnog prostora iznad teritorija BiH mogu se provoditi samo pod uvjetima određenim ovim Zakonom i propisima donesenim na temelju njega. Pri tome, teritorij BiH jest teritorij države definiran Konvencijom o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu (u daljnjem tekstu: Čikaška konvencija).
- (2) Izvan teritorija BiH odredbe ovoga Zakona i propisi doneseni na temelju njega primjenjuju se na zrakoplove registrirane u BiH, pod uvjetom da te odredbe nisu u suprotnosti sa zakonodavstvom države u kojoj se u tome trenutku nalazi zrakoplov.
- (3) Propisi iz područja civilnog zrakoplovstva doneseni prije 1. travnja 1992. godine primjenjivat će se u BiH ako nisu u suprotnosti s Ustavom BiH, ovim Zakonom i propisima donesenim na temelju njega ili drugih zakona BiH kojima se uređuje područje civilnog zrakoplovstva.

- s) Služba kontrole leta (ATC) jest služba koja obuhvaća usluge koje se pružaju u svrhu sprečavanja međusobnog sudara zrakoplova i sudara između zrakoplova i prepreka na manevarskoj površini, pospješivanja i održavanja urednog toka zračnog prometa;
- t) Služba zračne plovidbe (ANS) jest služba koja obuhvaća kontrolu leta (ATC), upravljanje zračnim prometom (u daljnjem tekstu: ATM), komunikacije, navigacijske i nadzorne sustave (u daljnjem tekstu: CNS), meteorološke službe za zračnu plovidbu (u daljnjem tekstu: MET) i službe zrakoplovnih informacija (u daljnjem tekstu: AIS);
- u) Strani avioprijevoznik jest avioprijevoznik čije glavno sjedište nije smješteno u državi članici Europske unije ili državi potpisnici Multilateralnog sporazuma o uspostavljanju europskog zajedničkog zrakoplovnog područja;
- v) Stručni nadzor jest sveobuhvatni pregled aktivnosti organizacije s ciljem potvrđivanja usklađenosti s regulatornim zahtjevima propisanim od BHDCA (Audit) i sustavna procjena određene karakteristike s ciljem provjere usklađenosti s regulatornim zahtjevima;
- z) Upravljanje zrakoplovom (aircraft operation) jest uporaba zrakoplova od trenutka pokretanja njegovih motora (power applied to its engines) u svrhu vožnje ili stvarnog polijetanja do trenutka kada se zrakoplov zaustavi na površini s potpuno zaustavljenim motorima; pored toga označavat će pokretanje zrakoplova vučenjem i vozilima za guranje unatrag (push-back vehicles) ili snagom koja je karakteristična za pogon i uzgon zrakoplova (powers which are typical for the drive and the lift of aircraft);
- aa) Uravnoteženi pristup jest pristup po kojem će nadležni organ razmotriti mjere stavljene na raspolaganje za rješavanje problema buke na nekom aerodromu na njegovom teritoriju, naime predvidivi efekt smanjenja buke zrakoplova na izvoru, na planiranje i upravljanje površinama za slijetanje, na operativne procedure za smanjenje buke i operativna ograničenja;
- bb) Zainteresirane strane jesu fizičke ili pravne osobe na koje utječu ili će vjerojatno utjecati ili koje imaju opravdani interes za uvođenjem mjera za smanjenje buke, uključujući operativna ograničenja;
- cc) Zajednički komitet jest tijelo koje čine predstavnici država potpisnica Multilateralnog sporazuma o uspostavljanju europskog zajedničkog zrakoplovnog područja, uspostavljeno u skladu s člankom 18. ovoga Sporazuma;
- dd) Zaštitno područje aerodroma jest područje u kojem je ograničeno ili zabranjeno postavljati ili graditi objekte i opremu (prirodne i umjetne) zbog utjecaja na sigurnost (safety) zračnih operacija;
- ee) Zbornik zrakoplovnih informacija (AIP) jest publikacija koju izdaje ili ju je izdala nadležna institucija BiH i koja sadrži zrakoplovne informacije trajnog karaktera koje su ključne za zračnu plovidbu;
- ff) Zemlja u razvoju jest država koju je na listu primatelja službene pomoći za razvoj uvrstila Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD);
- gg) Zrakoplov jest svaka naprava koja se održava u atmosferi zbog reakcije zraka, osim reakcije zraka u odnosu na zemljinu površinu. Ovaj pojam obuhvaća:
- 1) žiroplane,
  - 2) dirizable,
  - 3) jedrilice,
  - 4) zrakoplove,
  - 5) slobodne i vezane balone,
  - 6) zmajeve,
  - 7) padobrane,
  - 8) leteće modele,
  - 9) opremu za zračne sportove,
- 10) druga sredstva namijenjena uporabi u zračnom prostoru, pod uvjetom da se njima rukuje na visini višoj od 30 metara iznad zemlje ili razine mora;
- hh) Zrakoplovi na granici ispunjavanja (marginally compliant aircraft) jesu civilni podzvučni zrakoplovi koji ispunjavaju certifikacijska ograničenja iz Čikaške konvencije, kumulativnom marginom ne višom od 5 EPNdB (efektivna razina primljene buke u decibelima), gdje je kumulativna margina brojka izražena u EPNdB koja se dobije zbrajanjem individualnih margina (tj. razlika između certificirane razine buke i najveće dozvoljene razine buke) na svakoj od triju referentnih točaka za mjerenje buke definirane Čikaškom konvencijom.

#### Članak 4.

(Načelo usklađenosti Zakona s međunarodnim propisima)

- (1) Ovaj je Zakon usklađen s Čikaškom konvencijom, standardima, preporučenom praksom i procedurama izdanim sukladno ovoj Konvenciji, kao i propisima Europske unije (u daljnjem tekstu: EU) sadržanim u Multilateralnom sporazumu o osnivanju zajedničkog europskog zrakoplovnog područja (u daljnjem tekstu: Multilateralni sporazum o ECAA).
- (2) Propisi koji budu doneseni na temelju ovoga Zakona bit će redovno i pravovremeno usklađivani s Čikaškom konvencijom, standardima, preporučenom praksom i procedurama izdanim sukladno ovoj Konvenciji, kao i propisima EU sadržanim u Multilateralnom sporazumu o ECAA.

#### Članak 5.

(Nadležnost u području civilnog zrakoplovstva i pružanju usluga u zračnoj plovidbi)

- (1) Za provedbu politike u području civilnog zrakoplovstva nadležno je Ministarstvo komunikacija i prometa BiH (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), osim ako ovim ili drugim zakonom nije drukčije određeno.
- (2) Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BHDCA) obavlja dužnosti određene ovim Zakonom te je nadležna i odgovorna za obavljanje funkcije regulatora i nadzora u civilnom zrakoplovstvu i kontroli leta.
- (3) Pružanje usluga u zračnoj plovidbi u zračnom prostoru iznad teritorija BiH obavljat će davatelj usluga u zračnoj plovidbi (u daljnjem tekstu: davatelj usluga). Osnivanje, nadležnosti, ovlasti, upravljanje te druga pitanja vezana uz uspostavu davatelja usluga bit će propisana posebnim zakonom.
- (4) Davatelj usluga može pružati usluge u zračnoj plovidbi i izvan zračnog prostora BiH ako je to određeno međunarodnim sporazumom čija je ugovorna stranka BiH.
- (5) Davatelji usluga u zračnoj plovidbi iz drugih država mogu pružati usluge unutar zračnog prostora BiH ako je to određeno međunarodnim sporazumom čija je ugovorna stranka BiH.

#### Članak 6.

(Opći uvjeti za zrakoplovstvo)

- (1) Unutar BiH let se može obaviti civilnim zrakoplovom registriranim u BiH u skladu s odredbama ovoga Zakona.
- (2) Zrakoplovi upotrijebljeni u carinske i policijske svrhe, kao i zrakoplovi koji se upotrebljavaju samo za potrebe države ili entiteta a ne za komercijalni zračni prijevoz, moraju zadovoljavati odredbe ovoga Zakona i propise donesene na temelju njega. Ovim zrakoplovima BHDCA može dozvoliti izuzeća od primjene odredaba ovoga Zakona i propisa donesenih na temelju njega ako se tim izuzećem neće narušiti međunarodni zračni promet u BiH, uključujući i zračni prostor i aerodrome koji se koriste za takav promet.
- (3) Civilni zrakoplov registriran u drugoj državi može letjeti u zračnom prostoru BiH ako je potpisan međunarodni ugovor između BiH i te države ili ako posjeduje posebno odobrenje izdano od BHDCA.

- (4) Odredbe ovoga Zakona koje se primjenjuju na zrakoplove registrirane u stranim državama jednako se primjenjuju na zrakoplove registrirane u izvannacionalnom registru.
- (5) U zračnom prostoru BiH nijedan zrakoplov ne može letjeti supersoničnom brzinom, osim ako Ministarstvo ne izda izričito odobrenje za takav let.

#### Članak 7.

(Vojno zrakoplovstvo i drugo državno zrakoplovstvo)

- (1) Vojni zračni promet jest zračni promet u kojem sudjeluju vojni zrakoplovi BiH i inozemni vojni zrakoplovi, a koji isključivo služi u vojne svrhe.
- (2) Vojni zrakoplovi jesu zrakoplovi koji su upisani u Registar vojnih zrakoplova.
- (3) Propisi kojima se uređuju operacije vojnih zrakoplova u BiH moraju biti usklađeni s Pravilima leta u BiH, kako ne bi ugrozili operacije civilnih zrakoplova.
- (4) Propise kojima se uređuju operacije vojnih zrakoplova u BiH izrađuje Ministarstvo obrane BiH u suradnji s BHDCA-om.
- (5) Strani vojni zrakoplov može ući u zračni prostor BiH i operirati unutar toga prostora jedino ako za to posjeduje posebno odobrenje izdano od Ministarstva, a uz suglasnost Ministarstva obrane BiH, i u skladu s uvjetima danim u takvom odobrenju.
- (6) Ministarstvo vanjskih poslova BiH izdaje odobrenja za slijetanje stranih državnih zrakoplova u BiH ili prelete stranih državnih zrakoplova koji nemaju namjeru sletjeti u BiH.
- (7) Državnim zrakoplovima smatraju se, u skladu s međunarodnim ugovorima, zrakoplovi koji se upotrebljavaju u vojne, carinske ili policijske svrhe i zrakoplovi koji se upotrebljavaju isključivo za prijevoz osoba koje uživaju poseban status.

#### Članak 8.

(Korištenje stranih dokumenata)

Da bi omogućila ispunjavanje obveza i odgovornosti iz ovoga Zakona, BHDCA može koristiti potvrde, ovlasti, odobrenja i tehničke nalaze stranih civilnih zrakoplovnih vlasti, uključujući i agencije koje te vlasti odrede, te na temelju reciprociteta može pružati slične usluge takvim stranim vlastima i agencijama.

DIO DRUGI - DIREKCIJA ZA CIVILNO  
ZRAKOPLOVSTVO (BHDCA)

### POGLAVLJE I. STATUS BHDCA

#### Članak 9.

(Status)

- (1) BHDCA jest upravna organizacija u sastavu Ministarstva.
- (2) Sjedište BHDCA je u Banjoj Luci.
- (3) BHDCA ima regionalne urede sa sjedištem u Sarajevu i Mostaru.

#### Članak 10.

(Rukovođenje radom BHDCA)

- (1) Rukovodstvo BHDCA čine glavni ravnatelj i dva zamjenika glavnog ravnatelja. Glavni ravnatelj i njegovi zamjenici su državni službenici.
- (2) Glavni ravnatelj rukovodi radom BHDCA. Zamjenici glavnog ravnatelja rukovode radom sektora, u skladu s pravilnikom kojim se uređuje unutarnje ustrojstvo BHDCA.
- (3) Glavni ravnatelj i zamjenici bit će izabrani iz tri konstitutivna naroda u BiH, vodeći računa o nacionalnoj i entitetskoj zastupljenosti.
- (4) Glavni ravnatelj odgovoran je ministru komunikacija i prometa BiH (u daljnjem tekstu: ministar). Zamjenici su odgovorni glavnom ravnatelju.

#### Članak 11.

(Ustrojstvo BHDCA)

- (1) Unutarnje ustrojstvo BHDCA utvrđuje se kao posebna cjelina u Pravilniku o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva.

- (2) Unutarnje ustrojstvo BHDCA mora sadržavati unutarnju strukturu, vrste i nadležnost organizacijskih jedinica, sistematizaciju radnih mjesta te upravljanje i odgovornost u upravljanju BHDCA-om.

- (3) Unutarnje ustrojstvo BHDCA predlaže glavni ravnatelj, donosi ministar i potvrđuje Vijeće ministara BiH (u daljnjem tekstu: Vijeće ministara).

#### Članak 12.

(Radni odnosi)

- (1) Na BHDCA se primjenjuju Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine i Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine.
- (2) Na BHDCA se primjenjuje Zakon o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine.
- (3) Zaposlenici BHDCA imaju pravo na poseban dodatak na plaću.

#### Članak 13.

(Izvori financiranja)

- (1) BHDCA će se financirati na sljedeći način:
  - a) iz proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine,
  - b) iz dijela sredstava koje ostvaruje Bosna i Hercegovina iz naknada korisnika za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (rutne naknade),
  - c) iz naknade koje plaćaju putnici u odlasku s aerodroma u BiH,
  - d) iz naknade koje plaćaju operateri zrakoplova po toni prevezene robe/tereta u civilnom zračnom prometu,
  - e) od prihoda koje ostvaruje vlastitom djelatnošću i
  - f) drugih izvora sukladno zakonu.
- (2) Iznos sredstava iz stavka (1) točka b) ovoga članka, na prijedlog BHDCA, utvrđuje Vijeće ministara iz baze troškova za rutne naknade, a sukladno obvezama preuzetim iz međunarodnih ugovora čija je Bosna i Hercegovina ugovorna stranka.
- (3) Naknada iz stavka (1) točke c), d), i e) ovoga članka utvrđuje se posebnom odlukom BHDCA.

### POGLAVLJE II. NADLEŽNOSTI BHDCA

#### Članak 14.

(Nadležnosti za donošenje provedbenih propisa)

- (1) Ukoliko nije drukčije utvrđeno ovim Zakonom, BHDCA je nadležna za donošenje svih propisa utemeljenih na ovome Zakonu. BHDCA će prije donošenja ovih propisa obaviti konzultacije sa subjektima na koje se ti propisi odnose.
- (2) Propisi iz stavka (1) ovoga članka objavljuju se u "Službenom glasniku BiH". BHDCA može objaviti propise i u službenim publikacijama civilnog zrakoplovstva.
- (3) BHDCA će kao referenciju, u svrhu olakšavanja i ubrzanja regulatornog procesa i osiguranja europske standardizacije, u svoje popise uvrstiti sljedeće propise:
  - a) propise EU koji su sadržani u Multilateralnom sporazumu o ECAA i koji će u svojoj primjeni imati prednost u odnosu na domaće zakonodavstvo,
  - b) propise Europske organizacije za sigurnost zrakoplovstva (EASA),
  - c) propise Europske organizacije za sigurnost zračne plovidbe (u daljnjem tekstu: EUROCONTROL) - ESSAR, osim ako su obuhvaćeni Multilateralnim sporazumom o ECAA,
  - d) Zajedničke propise za zrakoplovstvo (JAR), osim ako su obuhvaćeni Multilateralnim sporazumom o ECAA i
  - e) propise Međunarodne organizacije za civilno zrakoplovstvo (u daljnjem tekstu: ICAO).
- (4) Propisi koji se uzimaju kao referencija primjenjivat će se na engleskom jeziku. BHDCA osigurat će dostupnost prijevoda tih propisa odgovarajući na način.

- (5) BHDCA odobrit će izuzeće od propisa, samo pod uvjetom da je takvo izuzeće sukladno propisima EU sadržanim u Multilateralnom sporazumu o EC&AA.
- (6) Inicijativu za izmjenu propisa koji donese BHDCA može podnijeti glavnom ravnatelju fizička i pravna osoba registrirana u BiH. U inicijativi za izmjenu propisa podnositelj će navesti pojedinosti propisa zbog kojih traži izmjenu, način na koji bi propis trebalo izmijeniti, te razloge zbog kojih je propis potrebno izmijeniti u javnom ili interesu sigurnosti.

#### Članak 15.

(Nadležnosti za izdavanje dozvola)

- (1) BHDCA jest jedini organ vlasti civilnog zrakoplovstva nadležan za registraciju zrakoplova i izdavanje, produljenje i obnavljanje dozvola, potvrda, odobrenja i ovlasti iz područja civilnog zrakoplovstva u BiH.
- (2) BHDC može prenijeti funkcije poput:
- obavljanja pregleda, testiranja, provođenje ispita;
  - provjere i utvrđivanja ispunjenosti uvjeta za:
    - registraciju zrakoplova,
    - izdavanje, produljenje i obnavljanje dozvola, potvrda, odobrenja, autorizacija i ovlasti.
- (3) BHDCA može prenijeti funkcije iz stavka (2) ovoga članka na bilo koju pravnu ili fizičku osobu koja zadovoljava uvjete koje posebnim propisom utvrđuje BHDCA.
- (4) Sve prenesene funkcije bit će provedene u skladu s posebnim pravilima i propisima koje će donijeti BHDCA.
- (5) Nije dozvoljeno daljnje prenošenje dodijeljenih funkcija iz stavka (2) ovoga članka.

#### Članak 16.

(Nadležnost za certificiranje davatelja usluga)

- (1) BHDCA, kao imenovano tijelo državne nadzorne vlasti za civilno zrakoplovstvo (NSA), obavljat će certificiranje davatelja usluga i provoditi nadzor nad pružanjem usluga u zračnoj plovidbi od strane davatelja usluga, u svrhu održavanja sigurnosti zračne plovidbe (safety).
- (2) Za izdavanje, izmjenu i obnavljanje certifikata iz stavka (1) ovoga članka, davatelj usluga dužan je platiti naknadu, čiji će iznos biti utvrđen naredbom ministra.
- (3) BHDCA može delegirati obavljanje usluga certificiranja davatelja usluga drugoj instituciji koja je ovlaštena u skladu s međunarodnim propisima.

#### Članak 17.

(Statističko izvješće)

- (1) BHDCA dužna je podnijeti izvješće Agenciji za statistiku Bosne i Hercegovine o svim poslovnim podacima koji budu potrebni za evidentiranje adekvatnih prometnih statističkih pokazatelja u roku od 30 dana od završetka poslovnog tromjesečja, u skladu s domaćim i međunarodnim zahtjevima u pogledu izvješćivanja.
- (2) BHDCA dužna je podnijeti zrakoplovna statistička izvješća međunarodnim zrakoplovnim institucijama, a u skladu s međunarodnim standardima.

### DIO TREĆI - ZRAČNI PROSTOR, PRUŽANJE USLUGA U ZRAČNOJ PLOVIDBI, POTRAGA I SPAŠAVANJE POGLAVLJE I. ZRAČNI PROSTOR

#### Članak 18.

(Zračni prostor)

Zračni prostor BiH je prostor iznad kopna i teritorijalnog mora BiH.

#### Članak 19.

(Područje letnih informacija)

- (1) Radi pružanja usluga letnih informacija i uzbunjivanja, ministar utvrđuje područje letnih informacija (FIR Sarajevo).
- (2) Područje letnih informacija može se prostirati i izvan zračnog prostora BiH, do granica utvrđenih međunarodnim sporazumima.

#### Članak 20.

(Pravila letenja)

- (1) Pravila leta u BiH izrađuje BHDCA u suradnji s Ministarstvom obrane BiH, a odobrava ih Ministarstvo i objavljuje kao naredbu ministra o zrakoplovstvu, u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovoga Zakona.
- (2) Pravila leta za vojni zračni promet ne smiju ugroziti sigurnost civilnih zrakoplova.
- (3) Kada je to nužno u interesu obrane ili u interesu sigurnosti, Vijeće ministara može, u koordinaciji s Ministarstvom obrane BiH, proglasiti određene dijelove zračnog prostora zabranjenim, ograničenim ili opasnim područjima za civilne zrakoplove te u tom smislu donositi posebne procedure. Zabrane ili ograničenja su, koliko god je to moguće, privremena, a ukidaju se čim prestanu postojati razlozi za njihovu primjenu.

#### Članak 21.

(Upravljanje zračnim prostorom)

- (1) Upravljanje zračnim prostorom (Airspace Management - ASM) jest funkcija planiranja, čiji je primarni cilj maksimiziranje korištenja raspoloživog zračnog prostora dinamičkim raspoređivanjem vremena korištenja i povremeno raspoređivanjem zračnog prostora između različitih kategorija korisnika zračnog prostora prema kratkoročnim potrebama.
- (2) Oblikovanje (ustrojstvo i struktura), klasificiranje, fleksibilno korištenje zračnog prostora te druge funkcije s ciljem maksimalnog korištenja raspoloživog zračnog prostora (u daljnjem tekstu: upravljanje zračnim prostorom) provodi se prema odredbama ovoga Zakona i međunarodnih sporazuma.
- (3) Upravljanje zračnim prostorom u području letnih informacija, utvrđenih u skladu s odredbama stavka (2) ovoga članka, u nadležnosti je Ministarstva uz suglasnost Ministarstva obrane BiH.
- (4) Način upravljanja zračnim prostorom utvrđuje se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

#### Članak 22.

(Komitet za upravljanje zračnim prostorom)

- (1) U svrhu strateškog upravljanja zračnim prostorom (razina 1), a radi pripreme prijedloga bitnih za upravljanje zračnim prostorom, Vijeće ministara osniva Komitet za upravljanje zračnim prostorom koji čine tri civilna i dva vojna predstavnika.
- (2) Civilni predstavnici Komiteta za upravljanje zračnim prostorom iz stavka (1) ovoga članka imenuju se na prijedlog Ministarstva, BHDCA i davatelja usluga, a vojni predstavnici na prijedlog Ministarstva obrane BiH.
- (3) Članovi Komiteta za upravljanje zračnim prostorom imaju pravo na naknadu za rad. Naknade za rad članova Komiteta za upravljanje zračnim prostorom posebnom odlukom utvrđuje Vijeće ministara.

#### Članak 23.

(Jedinica za upravljanje zračnim prostorom)

- (1) U svrhu operativnog upravljanja zračnim prostorom (razina 2), davatelj usluga dužan je uspostaviti Jedinicu za upravljanje zračnim prostorom (Airspace Management Cell-AMC), u čijem radu sudjeluju i predstavnici koje imenuje Ministarstvo obrane BiH.
- (2) Sastav Jedinice iz stavka (1) ovoga članka i bliže odredbe o načinu njezinog rada utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

#### Članak 24.

(Upravljanje zračnim prostorom u realnom vremenu)

- (1) U svrhu upravljanja zračnim prostorom u realnom vremenu (razina 3), davatelj usluga i Ministarstvo obrane BiH uspostaviti će postupke za civilno-vojnu koordinaciju i osigurati komunikacijske sustave koji omogućavaju međusobnu razmjenu podataka kako bi se omogućilo

aktiviranje, deaktiviranje i ponovno lociranje zračnog prostora, kako je odredila Jedinica za upravljanje zračnim prostorom.

- (2) Davatelj usluga dužan je uspostaviti procedure za civilno-vojni koordinaciju i komunikacijske sustave između organizacijskih jedinica nadležnih za operativne usluge u zračnom prometu.

#### Članak 25.

(Organiziranje i klasificiranje zračnog prostora)

- (1) BHDCA će, u suradnji s davateljem usluga, donijeti pravila i propise za organiziranje i klasificiranje zračnog prostora BiH.
- (2) Organiziranje i klasificiranje zračnog prostora BiH (FIR Sarajevo), kao i projektiranje letnih procedura, definirat će davatelj usluga u suradnji s BHDCA-om.
- (3) Provjeru i odobravanje organizacije i klasifikacije zračnog prostora, kao i letnih procedura, provodi BHDCA.

#### Članak 26.

(Korištenje zračnog prostora)

- (1) Zračni prostor BiH koristi se u skladu s ovim Zakonom i posebnim pravilima i propisima koje donosi BHDCA.
- (2) U govornoj komunikaciji, u zračnom prostoru BiH mogu se koristiti jezici u službenoj uporabi u BiH i/ili engleski jezik. Bliže odredbe o uvjetima i načinu uporabe ovih jezika u zračnom prostoru BiH bit će utvrđene posebnim propisom koji donosi BHDCA.

### POGLAVLJE II. USLUGE U ZRAČNOJ PLOVIDBI

#### Članak 27.

(Pružanje usluga u zračnoj plovidbi)

- (1) Usluge u zračnoj plovidbi pružaju se u području letnih informacija BiH u svrhu sigurnog, redovitog i nesmetanog odvijanja zračnog prometa svih civilnih i vojnih zrakoplova, uz uvjete i na način utvrđen ovim Zakonom i posebnim propisima koje donosi BHDCA.
- (2) Davatelj usluga osigurat će pružanje svih usluga u zračnoj plovidbi, uz uvjete i na način utvrđen ovim Zakonom i propisima donesenim na temelju njega.
- (3) Davatelj usluga obavezan je donijeti operativne upute za rad u skladu s ovim Zakonom, propisima donesenim na temelju njega i međunarodnim ugovorima koji su obvezatni za BiH te svoje poslove obavljati u skladu s tim uputama.
- (4) BHDCA će, u suradnji s davateljem usluga, donijeti pravila i propise za pružanje usluga u zračnoj plovidbi

#### Članak 28.

(Usluge u zračnoj plovidbi)

- (1) Usluge u zračnoj plovidbi unutar zračnog prostora BiH bit će osigurane za Opći zračni promet (GAT) i Operativni zračni promet (OAT).
- (2) Davatelj usluga osigurat će pružanje usluga u zračnoj plovidbi za civilni i vojni zračni promet. Procedure za koordinaciju bit će utvrđene posebnim sporazumom sklopljenim s Ministarstvom obrane BiH.
- (3) Usluge u zračnoj plovidbi pružaju se u području letnih informacija BiH u svrhu sigurnog, redovitog i nesmetanog odvijanja zračnog prometa svih civilnih i vojnih zrakoplova, uz uvjete i na način utvrđen ovim Zakonom i propisima donesenim na temelju njega.
- (4) Usluge u zračnoj plovidbi obuhvaćaju:
- a) upravljanje zračnim prometom (ATM):
    - 1) kontrolu zračnog prometa (ATC),
    - 2) upravljanje protokom zračnog prometa (ATFCM),
    - 3) pružanje letnih informacija (FIS),
    - 4) uzbunjivanje (Alerting),
    - 5) upravljane zračnim prostorom (ASM),
  - b) zrakoplovno informiranje (AIS),
  - c) zrakoplovne komunikacije, navigacija i nadzor (CNS),
  - d) zrakoplovna meteorologija (MET),

- e) projektiranje, postavljanje, održavanje i nadzor nad radom i ispravnošću tehničkih sredstava i objekata civilne zračne plovidbe.

#### Članak 29.

(Osoblje za pružanje usluga u zračnoj plovidbi)

- (1) BHDCA će donijeti propise za licenciranje kontrolora leta u BiH koji će biti sukladni Čikaškoj konvenciji, propisima EU i ESSAR -ima.
- (2) BHDCA će donijeti propise za licenciranje ostalog osoblja za koje je potrebno licenciranje, a koji će biti u funkciji pružanja usluga u zračnoj plovidbi, u skladu s međunarodnim propisima i standardima.

#### Članak 30.

(Kontrolirani aerodromi)

Aerodromi koje je BHDCA certificirala i shodno tome klasificirala označavaju se kao kontrolirani aerodromi na kojim se moraju osigurati usluge u zračnoj plovidbi, koje se sastoje od aerodromskih i terminalnih usluga u zračnoj plovidbi. Kontroliranim aerodromima bit će dodijeljen odgovarajući kontrolirani zračni prostor.

### POGLAVLJE III. POTRAGA I SPAŠAVANJE

#### Članak 31.

(Službe za potrage i spašavanje)

- (1) Na prijedlog Ministarstva, Vijeće ministara donosi poseban propis kojim se uređuje način uspostavljanja službi za potrage i spašavanje u skladu s odredbama Čikaške konvencije.
- (2) Službe za potrage i spašavanje bit će uspostavljane na cijelom teritoriju BiH.
- (3) Davatelj usluga uspostaviti će Spasilački koordinacijski centar za cijeli teritorij BiH.
- (4) Službe za potrage i spašavanje surađuju s odgovornim osobama za istraživanje nesreća i s odgovornim osobama za skrb žrtava nesreće. Da bi se olakšalo istraživanje okolnosti nesreće, osim jedinica za spašavanje, kad god je to moguće, bit će uključene i osobe koje su kvalificirane za vođenje istrage o zrakoplovnim nesrećama, ali te osobe neće ometati primarni cilj spašavanja nastradalih.
- (5) Do dolaska odgovarajućeg povjerenstva za istraživanje nesreće ili istražitelja određenih prema ovom Zakonu, olupina zrakoplova neće se pomjeriti više nego što je to potrebno za spašavanje osoba u zrakoplovu i odnošenje tijela poginulih osoba. Svi pomjereni predmeti čuvaju se na mjestu nesreće u skladu s praksom i postupcima uobičajenim u istrazi nesreća.
- (6) Ministarstvo će sklopiti posebne sporazume sa službama za potrage i spašavanje drugih država.
- (7) BHDCA će provoditi koordinaciju, nadzor i kontrolu kvalitete rada službi za potrage i spašavanje.

#### Članak 32.

(Komitet za potragu i spašavanje)

- (1) Vijeće ministara osnovat će Komitet za potrage i spašavanje.
- (2) Nadležnosti Komiteta za potrage i spašavanje, njegov sastav i trajanje mandata bit će određeni odlukom o osnivanju Komiteta za potrage i spašavanje, a u skladu s Čikaškom konvencijom.
- (3) Članovi Komiteta za potrage i spašavanje imenuju se na prijedlog Ministarstva.
- (4) Članovi Komiteta za potrage i spašavanje imaju pravo na naknadu za rad. Naknade za rad članova Komiteta za potrage i spašavanje posebnom odlukom određuje Vijeće ministara.

#### Članak 33.

(Organizacije koje pružaju usluge u zračnoj plovidbi)

Organizacije koje pružaju usluge u zračnoj plovidbi, kao i certificirani aerodromi, dio su organizacije za potrage i spašavanje i pružaju pomoć i informacije koje traži Spasilački

koordinacijski centar. Ove organizacije poduzet će radnje koje opravdavaju dane okolnosti i bez takvoga zahtjeva.

#### Članak 34.

(Operater zrakoplova)

- (1) Operater ili korisnik zrakoplova, osobe koje su zaposlene u zrakoplovu ili zaposlenici aerodroma ili drugih zrakoplovnih objekata dužni su sudjelovati u potrazi i spašavanju.
- (2) Osobe koje su sudjelovale u potrazi i spašavanju zrakoplova imaju pravo na naknadu za takav angažman. Ako Ministarstvo drukčije ne odluči za pojedinačni slučaj, naknadu plaća operater ili vlasnik traženog, odnosno spašavanog zrakoplova.

#### Članak 35.

(Posebni sporazumi)

BHDCA će sklopiti posebne sporazume o suradnji u području potrage i spašavanja s organizacijama, institucijama, pravnim i fizičkim osobama u BiH.

#### DIO ČETVRTI - AERODROMI

#### Članak 36.

(Aerodromi)

- (1) Pravo i odgovornost za izgradnju i upravljanje aerodromima imaju entitetske institucije u BiH.
- (2) Entitetske institucije mogu prenijeti svoje pravo i odgovornost za izgradnju i upravljanje aerodromima na bilo koju fizičku i pravnu osobu.

#### Članak 37.

(Potvrda za aerodrom i Registar aerodroma)

- (1) Međunarodni i domaći zračni promet u BiH dozvoljen je samo na aerodromima čiji operateri posjeduju potvrdu za zrakoplov izdanu od BHDCA.
- (2) BHDCA vodi Registar aerodroma. Oblik i sadržaj Registra aerodroma, kao i način njegovog vođenja utvrđuje se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

#### Članak 38.

(Uvjeti za dobivanje potvrde za aerodrom)

- (1) Da bi dobio potvrdu za aerodrom, aerodrom mora ispuniti sljedeće uvjete:
  - a) da je podnositelj zahtjeva operater aerodroma ili je ovlašten od operatera za rukovođenje aerodromom i da je nositelj potvrde za aerodrom koja se izdaje;
  - b) da fizičke karakteristike aerodroma i njegova vizualna sredstva, te okolni teren, zgrade, objekti i njihove oznake ispunjavaju standarde ICAO i propise EU za kategorije zrakoplova koji su predviđeni da će koristiti aerodrom;
  - c) da su navigacijska sredstva i uređaji za slijetanje te drugi telekomunikacijski uređaji i sustavi napajanja električnom energijom na aerodromu prikladni za predviđene operacije aerodroma;
  - d) da je razina usluga u zračnoj plovidbi koje su osigurane na aerodromu sukladna ovome Zakonu;
  - e) da su na aerodromu osigurane meteorološke usluge na zadovoljavajućoj razini;
  - f) da je program sigurnosti aerodroma sukladan ovome Zakonu;
  - g) da su izrađeni prihvatljivi planovi za izvanredne okolnosti na aerodromu i da će biti ažurirani;
  - h) da su uspostavljene odgovarajuće vatrogasne i spasilačke službe s primjerenim brojem odgovarajućeg iskusnog i obučenog osoblja;
  - i) da postoji unutarnja administrativna organizacija i uprava aerodroma i
  - j) da je uspostavljen nadzor, u suradnji s lokalnim vlastima, u svrhu ograničavanja gradnje u blizini aerodroma i u zaštićenim područjima aerodroma, utvrđen posebnim sporazumom.
- (2) BHDCA će pri izdavanju potvrde za aerodrom uzeti u obzir i sljedeće aspekte:

- a) mogući utjecaj aerodroma na okoliš, uključujući očuvanje okoliša i urbani razvoj, i
- b) provedbu procedura za zaštitu od buke koju izazivaju zrakoplovi.

#### Članak 39.

(Uvjeti i ograničenja u vezi sa sigurnošću)

Pri izdavanju potvrde za aerodrom BHDCA može propisati uvjete i ograničenja za korištenje aerodroma, ako je to potrebno u interesu sigurnosti zračne plovidbe (safety) i sigurnosti civilnog zrakoplovstva (security).

#### Članak 40.

(Upravljanje na komercijalnoj osnovi)

- (1) Nositelj potvrde za aerodrom stječe pravo upravljanja aerodromom na komercijalnoj osnovi i utvrđivanja naknade za korištenje aerodroma i njegovih instalacija i objekata.
- (2) Naknade za korištenje aerodroma i njegovih instalacija i objekata odobrava BHDCA, uzimajući u obzir međunarodne obveze.

#### Članak 41.

(Uvjeti za različite kategorije i vrste aerodroma)

Uvjeti za različite kategorije i vrste aerodroma, letilišta, helidroma, hidrodroma i terena, kao i način njihovog korištenja i certificiranja, bit će utvrđeni posebnim propisom koji donosi BHDCA.

#### Članak 42.

(Zahtjevi za obučenosť osoblja)

- (1) Zahtjevi za obučenosť osoblja koje obavlja poslove bitne za sigurnosť zračne plovidbe (safety) i sigurnosť civilnog zrakoplovstva (security) bit će utvrđeni posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) Nositelj potvrde za aerodrom izdat će posebne potvrde o obučenosťi osoblja.

#### Članak 43.

(Ukidanje i suspenzija potvrde za aerodrom)

- (1) BHDCA će suspendirati potvrdu za aerodrom izdanu u skladu s ovim Zakonom ako utvrdi da operater aerodroma, oprema, objekti ili službe nisu sukladni važećim propisima, uvjetima ili ograničenjima.
- (2) BHDCA će tražiti od nositelja potvrde za aerodrom da u određenom vremenskom razdoblju poduzme mjere za otklanjanje nedostataka, pod uvjetom da se nedostaci mogu otkloniti bez ugrožavanja sigurnosti zračne plovidbe (safety) i sigurnosti civilnog zrakoplovstva (security). Do izvršenja mjera za otklanjanje nedostataka BHDCA može propisati ograničenja operacija u aerodromu.
- (3) BHDCA će ukinuti potvrdu za aerodrom izdanu u skladu s ovim Zakonom ukoliko nositelj potvrde za aerodrom ne otkloni nedostatke, kako je to predviđeno stavkom (2) ovoga članka.

#### Članak 44.

(Obavljanje poslova za koje je odgovorna BiH)

Operateri aerodroma koji su dobili potvrdu za aerodrom dužni su, u suradnji s nadležnim institucijama BiH, osigurati obavljanje poslova u vezi s imigracijskom kontrolom, carinskom politikom i drugim poslovima koji su u nadležnosti BiH.

#### Članak 45.

(Zaštitna područja aerodroma)

- (1) BHDCA će donijeti poseban propis kojim će utvrditi ograničenja gradnje u blizini aerodroma, detaljnu proceduru za određivanje zaštitnih područja aerodroma i detaljnu proceduru za obilježavanje zrakoplovnih prepreka.
- (2) Propis iz stavka (1) ovoga članka uključivat će ograničenja gradnje, kao i uvjete pod kojima će se odobravati izuzeća i odobrenja za gradnju.
- (3) Nadležni organ ne može izdati odobrenje za gradnju u zaštitnim područjima aerodroma bez prethodne suglasnosti koju izdaje BHDCA.

(4) Odobrenje za gradnju izvan zaštitnog područja aerodroma izdavat će se samo uz suglasnost BHDCA ako visina zgrade iznosi više od 100 metara od površine. BHDCA može uvesti ograničenja na instalacije više od 30 metara koje su smještene na vrhu prirodnih ili umjetnih uzvišenja, pod uvjetom da vrh te instalacije nadmašuje za više od 100 metara najviše uzvišenje u polumjeru od 1,5 kilometara oko instalacije.

#### Članak 46.

(Interferencija s navigacijskim instalacijama)

- (1) Ako davatelj usluga ukaže BHDCA-u da će budući objekti smetati navigacijskim instalacijama, za takve objekte BHDCA neće izdati suglasnost za gradnju. U tu svrhu davatelj usluga obavijestit će BHDCA o lokacijama svih navigacijskih instalacija i područja oko tih instalacija na kojima bi moglo objekti mogli izazvati smetnje. BHDCA će obavještavati davatelja usluga o planiranju izgradnje takvih objekata.
- (2) Vlasnik ili nositelj prava korištenja objekta tolerirat će izmjenu objekata koji ometaju navigacijske instalacije tako da smetnje prestanu, osim u slučaju kada davatelj usluga može izbjeći smetnje uz troškove koji nisu viši od troškova buduće izmjene objekta.

#### Članak 47.

(Ostale zrakoplovne prepreke)

Odredbe članka 45. ovoga Zakona također će se primjenjivati na ostale prepreke, poput drveća, slobodnih žica, stupova, brana i drugih instalacija, opreme i sl.

#### Članak 48.

(Uklanjanje zrakoplovnih prepreka)

- (1) Vlasnik ili nositelj prava korištenja na objektu koji premašuje dozvoljenu visinu dopustit će da objekat bude doveden do dozvoljene visine ako to od njih zatraži BHDCA. Isto vrijedi i za ostale zrakoplovne prepreke.
- (2) Ako u slučaju iz stavka (1) ovoga članka dovođenje do dozvoljene visine nije izvodivo, vlasnik ili nositelj prava korištenja dopustit će provođenje nužnih mjera kojima se zaštićuje sigurnost zračne plovidbe (safety).

#### Članak 49.

(Naknada)

Ako vlasnik ili nositelj prava korištenja pretrpe štetu nastalu primjenom odredaba ovoga Zakona, bit će im isplaćena pravedna naknada čiji će iznos uzeti u obzir štetu ili uništenje objekta, kao i interes te osobe i javni interes.

#### Članak 50.

(Instalacije za mjerenje buke)

- (1) Operateri aerodroma za javnu uporabu dužni izgraditi i održavati instalacije na aerodromu i u njegovoj blizini za stalno mjerenje buke koju ispuštaju zrakoplovi koji polijeću i slijeću na taj aerodrom, sukladno međunarodnim standardima.
- (2) BHDCA, kao i svaka zainteresirana strana, bit će redovno obavještavana o mjerenjima buke.
- (3) BHDCA može odobriti izuzeća, pod uvjetom da ne postoji potreba za izgradnjom i održavanjem takve instalacije.

#### Članak 51.

(Operativna ograničenja u pogledu buke)

- (1) BHDCA će ograničiti pristup aerodromima za civilne podzvučne zrakoplove koji su na granici ispunjavanja zahtjeva, bez obzira na druga već postojeća operativna ograničenja čiji je cilj smanjenje buke povezane s operacijama zrakoplova, sukladno propisima EU sadržanim u Multilateralnom sporazumu o ECAA.
- (2) BHDCA će imati jednak pristup u postupanju s problemima vezanim uz buku na aerodromima. BHDCA može utvrditi ekonomske poticaje, kao mjeru upravljanja bukom.

- (3) Pri razmatranju operativnih ograničenja, uzimat će se u obzir vjerojatni troškovi i dobiti od različitih mjera koje su na raspolaganju te posebne karakteristike aerodroma.
- (4) Mjere ili spoj mjera koje se poduzimaju u skladu s ovim člankom neće biti restriktivnije nego što je to potrebno za postizanje postavljenog cilja vezanog uz zaštitu okoliša za određeni aerodrom. One neće biti diskriminacijske po osnovi nacionalnosti ili identiteta avioprijevoznika ili proizvođača zrakoplova.
- (5) Operativna ograničenja utemeljena na učinku (performance-based) zasnivat će se na osobenostima buke zrakoplova određenim u postupku certifikacije u skladu s Čikaškom konvencijom.

#### Članak 52.

(Pravila o procjeni)

- (1) Pri razmatranju odluke o operativnim ograničenjima za dana operativna ograničenja i za karakteristike aerodroma uzet će se u obzir podaci iz propisa EU sadržanog u Multilateralnom sporazumu o ECAA o uspostavljanju pravila i procedura u slučaju uvođenja operativnih ograničenja u pogledu buke na aerodromima u EU.
- (2) Pri procjenjivanju utjecaja aerodromskih projekata na okoliš u skladu s propisom EU sadržanom u Multilateralnom sporazumu o ECAA o procjeni utjecaja određenih javnih ili privatnih projekata na okoliš, smatrat će se da procjena provedena u skladu s propisom EU sadržanom u Multilateralnom sporazumu o ECAA ispunjava zahtjeve iz stavka (1), pod uvjetom da su pri procjeni u najvećem mogućem opsegu uzeti u obzir podaci navedeni u propisu EU sadržanom u Multilateralnom sporazumu o ECAA o uspostavljanju pravila i procedura u slučaju uvođenja operativnih ograničenja u pogledu buke na aerodromima u EU.
- (3) Stavak (1) ovoga članka neće se primjenjivati na:
  - a) operativna ograničenja koja su već bila uspostavljena prije 9. travnja 2005. godine;
  - b) manje, djelomične tehničke izmjene u operativnim ograničenjima, a koje nemaju nikakve bitne posljedice za troškove operatera aviokompanija na aerodromu, a koje su uvedene nakon 9. travnja 2005. godine.

#### Članak 53.

(Pravila za uvođenje ograničenja)

Ako procjena svih raspoloživih mjera, uključujući djelomična operativna ograničenja, a koja je provedena u skladu sa zahtjevima iz ovoga Zakona, pokaže da se na neki aerodrom moraju uvesti mjere u pogledu buke s ciljem povlačenja zrakoplova koji su na granici ispunjavanja zahtjeva, za aerodrom koji je u razmatranju primjenjivat će se sljedeća pravila:

- a) šest mjeseci nakon završetka procjene i odluke o uvođenju operativnih ograničenja na tom aerodromu, zrakoplovima koji su na granici ispunjavanja zahtjeva neće biti dozvoljeno da pružaju usluge većeg opsega od onih pružanih u istom razdoblju protekle godine;
- b) najranije šest mjeseci nakon toga od svakog operatera može biti zatraženo da smanji broj kretanja svojih zrakoplova koji su na granici ispunjavanja zahtjeva koji opslužuju taj aerodrom po godišnjoj stopi koja nije viša od 20% od početnog ukupnog broja tih kretanja.

#### Članak 54.

(Izuzeća)

- (1) Zrakoplovi koji su na granici ispunjavanja zahtjeva, a registrirani su u zemlji u razvoju, bit će izuzeti od odredaba ovoga Zakona do 28. ožujka 2012. godine, pod uvjetom da:
  - a) su takvi zrakoplovi, kojima su izdani certifikati o buci prema standardima navedenim u Čikaškoj konvenciji, korišteni na tom aerodromu u razdoblju od 1. siječnja 1996. do 31. prosinca 2001. godine (referentno razdoblje) i

- b) je taj zrakoplov u referentnom razdoblju bio registriran u toj zemlji u razvoju i da njime i dalje upravlja fizička ili pravna osoba ustanovljena u toj zemlji.
- (2) U pojedinačnim slučajevima, BHDCA može odobriti pojedinačne operacije zrakoplova koji su na granici ispunjavanja zahtjeva koje se ne bi mogle izvoditi na temelju drugih odredaba ovoga Zakona.
- (3) Ovo je izuzeće ograničeno na zrakoplove čije su pojedinačne operacije toliko iznimne da bi bilo nerazumno odbiti privremeno izuzeće i na zrakoplove koji izvode nekomercijalne letove u svrhu humanitarne pomoći, izmjena, popravaka ili održavanja.

#### Članak 55.

(Dodjela aerodromskih slotova)

- (1) Postupak i uvjeti za dodjelu aerodromskih slotova bit će utvrđeni posebnim propisom koji donosi BHDCA, sukladno propisima EU sadržanim u Multilateralnom sporazumu o ECAA.
- (2) Aerodromski slotovi dodjeljivat će se u skladu s transparentnim, nepristranim i nediskriminatorskim pravilima.

#### Članak 56.

(Opsluživanje na zemlji)

- (1) Nadležni aerodromski organ dužan je poduzeti potrebne mjere kojima će davatelju usluga opsluživanja na zemlji osigurati slobodan pristup tržištu za pružanje usluga opsluživanja trećim stranama i osigurati pravo na samoopsluživanje.
- (2) Nadležni organ aerodroma osigurat će da:
- davatelji usluga opsluživanja i korisnici aerodroma koji žele uslugu samoopsluživanja imaju pristup aerodromskim instalacijama u opsegu koji im je potreban za obavljanje njihovih aktivnosti;
  - svi uvjeti koje postavi za takav pristup budu objektivni, transparentni i nediskriminacijski;
  - prostor na aerodromu koji je na raspolaganju za opsluživanje na zemlji bude podijeljen između davatelja usluga opsluživanja i korisnika aerodroma koji koriste uslugu samoopsluživanja, uključujući sve sudionike u tom području, u opsegu potrebnom za uživanje njihovih prava i za omogućavanje efektivne i fer konkurencije na temelju objektivnih, transparentnih i nediskriminacijskih kriterija;
  - sve naknade koje se naplaćuju za takav pristup budu određene u skladu s objektivnim, transparentnim i nediskriminacijskim kriterijima.
- (3) U slučaju postojanja drugog ovlaštenog davatelja usluga opsluživanja na zemlji, on neće biti izravno ili neizravno kontroliran od nadležnog aerodromskog organa.
- (4) BHDCA će posebnim propisom utvrditi uvjete za dobivanje potvrde od drugog davatelja usluga opsluživanja na zemlji.
- (5) Odredbe ovoga članka neće se primjenjivati prije nego što budu ispunjeni svi uvjeti utvrđeni propisima EU.

#### Članak 57.

(Komitet korisnika aerodroma)

- (1) Nadležni aerodromski organ uspostaviti će Komitet korisnika aerodroma, koji će činiti predstavnici korisnika aerodroma ili organizacija koje predstavljaju korisnike aerodroma.
- (2) Svi korisnici aerodroma imaju pravo biti članovima Komiteta korisnika aerodroma.

#### Članak 58.

(Ostala pitanja u vezi s korištenjem i uporabom aerodroma)

Bliže odredbe o korištenju i uporabi aerodroma utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

## DIO PETI - ZRAKOPLOVI

### POGLAVLJE I. REGISTRACIJA ZRAKOPLOVA

#### Članak 59.

(Registar zrakoplova)

- (1) BHDCA vodi Registar civilnih zrakoplova (u daljnjem tekstu: Registar).
- (2) Registar je javna knjiga.
- (3) Oblik i sadržaj Registra, kao i način vođenja Registra, uređuje se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

#### Članak 60.

(Podobnost za registraciju)

- (1) Zrakoplov se može upisati u Registar pod sljedećim uvjetima:
- da je vlasnik zrakoplova država BiH ili jedan od entiteta, odnosno kanton ili općina ili fizička osoba državljanin BiH s prebivalištem u BiH, odnosno pravna osoba sa sjedištem u BiH,
  - da vlasnik zrakoplova posjeduje dokaz o brisanju zrakoplova iz Registra bilo koje druge države i
  - da je zrakoplov u plovidbenom stanju.
- (2) Zrakoplov u vlasništvu strane fizičke osobe s prebivalištem u BiH bit će upisan u Registar pod uvjetom da zrakoplov pretežito boravi u BiH, na temelju posebnog propisa koji donosi BHDCA.
- (3) Zahtjev za upis u Registar u pisanom obliku podnosi vlasnik zrakoplova ili operater zrakoplova, uz suglasnost vlasnika. Uz zahtjev se prilažu dokazi kojima se potvrđuje da je podnositelj zahtjeva vlasnik zrakoplova, odnosno operater zrakoplova te isprave čije se podnošenje zahtjeva sukladno ovome Zakonu i propisima donesenim na temelju njega. Nakon upisa u Registar BHDCA izdaje uvjerenje o registraciji zrakoplova podnositelju zahtjeva za upis.
- (4) Vlasnik zrakoplova ili operater dužan je u roku od 15 dana prijaviti BHDCA-u svaku nastalu promjenu podataka upisanih u Registar. Promjene unesene u Registar unose se i u uvjerenje o registraciji, ako je to primjenjivo.

#### Članak 61.

(Privremena registracija i registracija zrakoplova u zakupu)

- (1) Zrakoplov može biti privremeno upisan u Registar:
- ako je zrakoplov u inozemstvu i vlasništvo je preneseno na vlasnika u BiH, ali nisu ispunjeni svi uvjeti za registraciju,
  - u svrhe ispitivanja i utvrđivanja letnih sposobnosti i tehničkih svojstava zrakoplova izgrađenog u BiH koji nije homologiran, a koji ispunjava tehničke zahtjeve za plovidbenost.
- (2) BHDCA izdaje potvrdu o privremenoj registraciji koja važi najdulje 12 mjeseci.
- (3) Strani zrakoplov koji je uzela u zakup fizička osoba državljanin BiH, odnosno pravna osoba sa sjedištem u BiH, upisuje se u Registar u roku od 12 mjeseci od dana kada je zrakoplov dopremljen u BiH. Taj rok može se produžiti za idućih šest mjeseci ako to, na zahtjev operatera toga zrakoplova, odobri BHDCA.
- (4) Odredbe ovoga Zakona koje se odnose na sigurnost zračnog prometa primjenjuju se na zrakoplov iz stavka (3) ovoga članka.
- (5) Zrakoplov upisan u Registar i dan u zakup stranoj fizičkoj ili pravnoj osobi radi obavljanja zračnog prometa u inozemstvu može se upisati u strani registar zrakoplova, na zahtjev zakupca i uz odobrenje vlasnika, ako je to predviđeno propisima te države. Ako se taj zrakoplov ne upisuje u strani registar, u Registru se vodi kao zrakoplov dan u zakup u inozemstvo.



## Članak 62.

(Brisanje iz Registra)

- (1) Zrakoplov se briše iz Registra na temelju zahtjeva vlasnika zrakoplova ili operatera zrakoplova uz suglasnost vlasnika, i to:
  - a) ako više nisu ispunjeni uvjeti propisani ovim Zakonom;
  - b) ako je zrakoplov registriran kao vojni zrakoplov;
  - c) ako je zrakoplov rastavljen, uništen ili izgubljen, a potraga okončana;
  - d) ako zrakoplov nije imao ispravnu potvrdu o provjeri plovidbenosti (ARC) tijekom protekle tri godine, osim ako vlasnik u vremenskom razdoblju koje odredi BHDCA nije dostavio dokaz o plovidbenosti.
- (2) Zahtjev za brisanje zrakoplova iz Registra podnosi se u roku od 15 dana od stjecanja uvjeta propisanih ovim Zakonom.
- (3) Ukoliko podaci u Registru ukazuju da je zrakoplov pod hipotekom, zrakoplov se ne može brisati iz Registra bez suglasnosti nositelja hipoteke ili bez odluke nadležnog suda.
- (4) Nakon brisanja zrakoplova iz Registra, BHDCA će odmah ukinuti uvjerenje o registraciji tog zrakoplova.
- (5) Nakon brisanja zrakoplova iz Registra zrakoplovne isprave i knjige predaju se BHDCA-u, izuzev dozvola za osoblje. Odredba o predaji ne primjenjuje se u slučaju prijenosa zrakoplova u drugu državu ili kada je na drugi način registriran u stranom registru zrakoplova.

## Članak 63.

(Državna pripadnost i registracijske oznake zrakoplova)

- (1) Zrakoplovi koji su upisani u Registar moraju biti označeni zastavom BiH i oznakom "E7", koju dodjeljuje ICAO za BiH, kao i registarskom oznakom.
- (2) Strani zrakoplov za vrijeme leta u zračnom prostoru BiH mora nositi oznake državne pripadnosti i registracijske oznake utvrđene propisom države registracije tog zrakoplova ili znake predviđene međunarodnim ugovorom.
- (3) Bliže odredbe o načinu označavanja zrakoplova utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

## Članak 64.

(Prijenos odgovornosti)

- (1) U skladu s člankom 83.bis Čikaške konvencije, BHDCA može prenijeti odgovornost uspostavljenu Čikaškom konvencijom za zrakoplov registriran u BiH na drugu zemlju sklapanjem sporazuma s nadležnim vlastima za civilno zrakoplovstvo te države.
- (2) BHDCA može sklapanjem sporazuma sa zrakoplovnim vlastima druge države preuzeti odgovornost uspostavljenu Čikaškom konvencijom za zrakoplov registriran u toj zemlji. Svaki takav zrakoplov podliježe odredbama ovoga Zakona i propisima donesenim na temelju njega.

## POGLAVLJE II. UVJETI ZA SIGURNU UPORABU ZRAKOPLOVA I ZRAKOPLOVNIH UREĐAJA

## Članak 65.

(Tehnički zahtjevi za plovidbenost)

- (1) Zrakoplov i zrakoplovni uređaj mogu se upotrebljavati u BiH samo ako zadovoljavaju uvjete za sigurnu zračnu plovidbu (u daljnjem tekstu: tehnički zahtjevi za plovidbenost) i ekološku prikladnost.
- (2) Tehnički zahtjevi za plovidbenost određuju se ovisno o vrsti, kategoriji i namjeni zrakoplova, odnosno o vrsti i namjeni zrakoplovnog uređaja.
- (3) Bliže odredbe o tehničkim zahtjevima za plovidbenost i ekološku prikladnost utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

## Članak 66.

(Uvjeti za uporabu zrakoplova)

- (1) Zrakoplov se može upotrebljavati samo prema vrsti, kategoriji i namjeni, na način propisan u odobrenom letačkom priručniku.

- (2) Bliže odredbe o uvjetima i načinu uporabe zrakoplova, ovisno o njihovoj vrsti, kategoriji i namjeni, te zrakoplovnim uređajima koji moraju biti ugrađeni u zrakoplov utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (3) Vojni zrakoplov BiH koji se upotrebljava za letove koji se ne smatraju vojnim mora ispunjavati tehničke zahtjeve za plovidbenost predviđene ovim Zakonom i posebnim propisom koji donosi BHDCA.

## Članak 67.

(Projektiranje, gradnja i prepravke)

- (1) Projektiranje, gradnja i prepravke zrakoplova i zrakoplovnog uređaja obavljaju se prema tehničkim uvjetima za gradnju utvrđenim posebnim propisom.
- (2) Projektiranje, gradnju i prepravke zrakoplova ili zrakoplovnog uređaja, tehničku kontrolu i izradu tehničko-tehnološke dokumentacije može obavljati samo pravna osoba koju BHDCA za to ovlasti. Uvjeti za dobivanje ove ovlasti utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (3) Za obavljanje pregleda potrebnih za utvrđivanje ispunjenosti uvjeta za dobivanje ovlasti iz stavka (2) ovoga članka plaća se naknada, koju utvrđuje BHDCA.
- (4) Iznimno od odredaba stavka (2) ovoga članka, samoizgradnju ili sastavljanje zrakoplova, njegovih uređaja i izmjene može obavljati fizička osoba u skladu s uvjetima utvrđenim posebnim propisom koji donosi BHDCA.

## Članak 68.

(Homologacija zrakoplova i zrakoplovnog uređaja)

- (1) Novi tip zrakoplova i zrakoplovnog uređaja podliježe postupku homologacije radi utvrđivanja suglasnosti s tehničkim zahtjevima za plovidbenost.
- (2) Ispitivanje radi homologacije novog tipa zrakoplova i zrakoplovnog uređaja obavlja pravna osoba koju za to ovlasti BHDCA.
- (3) Na temelju projektne i proračunske dokumentacije, te izvješća o ispitivanju radi homologacije iz stavka (1) ovoga članka, BHDCA potvrđuje homologaciju i izdaje potvrdu o suglasnosti (Type Certificate Approval).
- (4) Priznavanje inozemnih homologacijskih ispitivanja tipa zrakoplova i zrakoplovnog uređaja koji se prvi puta uvozi, te stranih tipskih certifikata i drugih odgovarajućih isprava, obavlja BHDCA i izdaje odgovarajuću potvrdu tipskog certifikata.
- (5) Troškove ispitivanja u postupku homologacije zrakoplova i zrakoplovnog uređaja snosi podnositelj zahtjeva.
- (6) Za obavljanje pregleda kojim se utvrđuje ispunjenost uvjeta za obavljanje ispitivanja radi homologacije iz stavka (1) ovoga članka, plaća se naknada koju utvrđuje BHDCA.
- (7) Bliže odredbe o homologaciji zrakoplova i zrakoplovnog uređaja i uvjetima za dobivanje ovlasti za ispitivanje utvrđuju se posebnim propisima koje donosi BHDCA.

## Članak 69.

(Uvjerenje o plovidbenosti)

- (1) Sposobnost zrakoplova za sigurnu zračnu plovidbu (u daljnjem tekstu: plovidbenost zrakoplova) utvrđuje se pregledom obavljenim na način utvrđen ovim Zakonom i posebnim propisima koje donosi BHDCA, a dokazuje se uvjerenjem o plovidbenosti koje izdaje, odnosno produžuje BHDCA.
- (2) Uvjerenje o plovidbenosti izdaje se na neograničeno vrijeme.
- (3) Uz uvjerenje o plovidbenosti izdaje se i potvrda o provjeri plovidbenosti (ARC).
- (4) Potvrda o provjeri plovidbenosti (ARC) izdaje se s rokom važenja od 12 mjeseci

## Članak 70.

(Oduzimanje uvjerenja o plovidbenosti)

- (1) Ako se inspekcijom pregledom utvrdi da zrakoplov ne odgovara kategoriji ili namjeni navedenoj u uvjerenju o

plovidbenosti zrakoplova, odnosno da više ne ispunjava koji od uvjeta za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti, uvjerenje će biti oduzeto i o tome doneseno rješenje. Oduzeto uvjerenje vraća se BHDCA-u.

- (2) Na zahtjev operatera zrakoplova, bit će izdano novo uvjerenje o plovidbenosti za odgovarajuću kategoriju, odnosno namjenu zrakoplova, pod uvjetom da su ispunjeni uvjeti za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti utvrđeni posebnim propisom.

#### Članak 71.

(Plovidbenost stranog zrakoplova)

- (1) Zrakoplovi trećih zemalja koji slijeću na aerodrome u BiH mogu biti predmetom inspekcije na aerodromskoj platformi (SAFA inspection) ako se sumnja da nisu u suglasnosti s standardima ICAO i propisima EU. Isto se primjenjuje na zrakoplove registrirane u državama članicama EU ili državama supotpisnicama Multilateralnog sporazuma o ECAA.
- (2) Pri inspekciji na aerodromskoj platformi moraju se poduzeti sve potrebne mjere kojima se osigurava izbjegavanje nepotrebnog zadržavanja zrakoplova.
- (3) Po završetku inspekcije na aerodromskoj platformi, zapovjednik zrakoplova ili predstavnik operatera mora biti obaviješten o nalazima inspekcije.
- (4) U slučaju ozbiljnih nedostataka na zrakoplovu, izvješće o tome mora biti dostavljeno operateru zrakoplova i Europskoj komisiji.
- (5) U slučaju da neusuglašenost zrakoplova sa standardima ICAO predstavlja jasnu opasnost za sigurnost zračne plovidbe (safety), operater zrakoplova mora dobiti mogućnost da prije polijetanja otkloni nedostatke.
- (6) Ako ne dobije potvrdu da su poduzete odgovarajuće aktivnosti za ispravljanje nedostataka prije leta, zrakoplovni inspektor prizemljit će zrakoplov (zabraniti polijetanje zrakoplova) do otklanjanja opasnosti za zračnu plovidbu (safety). BHDCA će nadležnim vlastima danog operatera i državi registra zrakoplova bez odgode dostaviti obavijest o prizemljenju.
- (7) BHDCA može, u koordinaciji s državom odgovornom za operacije predmetnog zrakoplova ili državom registra zrakoplova, propisati nužne uvjete pod kojim zrakoplovu može biti dozvoljeno da leti do aerodroma na kojem se nedostaci mogu otkloniti. U slučaju nepotpune valjanosti uvjerenja o plovidbenosti, odnosno potvrde o provjeri plovidbenosti (ARC), prizemljenje može biti ukinuto samo ako operater dobije odobrenje za let od države ili država preko kojih će let biti obavljen.
- (8) Bliže odredbe o načinu provođenja inspekcije na platformi, kriterijima sigurnosne procjene i dostavi obavijesti o inspekcijama na platformi bit će utvrđene posebnim propisom koji donosi BHDCA.

#### Članak 72.

(Tehnički let zrakoplova)

- (1) Ako se utvrdi da zrakoplov ne ispunjava uvjete potrebne za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti, odnosno u slučaju kvara zrakoplova za koji je izdano uvjerenje o plovidbenosti, odnosno potvrda o provjeri plovidbenosti (ARC), ali je zrakoplov sposoban za siguran let uz određena ograničenja, BHDCA može dopustiti da takav zrakoplov, bez putnika, obavi let od aerodroma na kojem se zatekao do aerodroma na kojem će biti popravljen.
- (2) Iznimno od odredbe stavka (1) ovoga članka, zrakoplov s ustanovljenim kvarom može i bez BHDCA-ovog odobrenja obaviti tehnički prelet od aerodroma na kojem se zatekao do izabranog aerodroma na kojem će biti popravljen, u skladu s odgovarajućim postupcima za tehnički prelet zrakoplova i uvjetima propisanim u letačko-operativnom priručniku te na način utvrđen u letačkom priručniku zrakoplova.

#### Članak 73.

(Naredbe o plovidbenosti)

- (1) BHDCA će opozvati tipski certifikat ili uvjerenje o plovidbenosti ako utvrdi ili od nadležne institucije države koja je certificirala određeni tip zrakoplova ili uređaja zrakoplova, ili od njegovog proizvođača ili operatera, dobije izvješće da je do nedostatka došlo zbog previda u konstrukciji, ugrađenim materijalima, u postupku izrade i homologaciji, te uslijed neodgovarajućeg načina korištenja i održavanja zrakoplova i uređaja u zrakoplovu, sve do otklanjanja tog nedostatka.
- (2) Svaki vlasnik/operater zrakoplova registriran u BiH obavezan je konzultirati europske regulatorne i druge informacije o državi u kojoj je zrakoplov dizajniran u smislu potrebnih provjera u vezi s potencijalnim nedostacima na zrakoplovu i uređajima u zrakoplovu registriranom u BiH iz razloga navedenih u stavku (1) ovoga članka, budući da operater treba otkloniti te nedostatke u određenom vremenskom roku.
- (3) Ako operater zrakoplova ne ispoštuje naloge navedene u stavku (2) ovoga članka, uvjerenje o plovidbenosti predmetnog zrakoplova postaje nevažeće i zabranjuje se njegova uporaba.
- (4) Ako se nedostatak na koji upućuje stavak (1) ovoga članka otkrije na zrakoplovu koji je proizveden i certificiran u BiH, BHDCA će smjesta prijaviti taj nedostatak instituciji nadležnoj za pitanja zračnog prometa države u koju je zrakoplov izvezen i u kojoj je registriran.
- (5) Ako se nedostatak na koji upućuje stavak (1) ovoga članka otkrije na bh. zrakoplovu proizvedenom u inozemstvu, a čija je homologacija priznata u BiH i kojem je izdano uvjerenje o plovidbenosti, BHDCA će smjesta prijaviti taj nedostatak instituciji nadležnoj za pitanja zračnog prometa države u kojoj je obavljena homologacija.

#### Članak 74.

(Obveza održavanja zrakoplova i zrakoplovnog uređaja)

- (1) Operater zrakoplova i zrakoplovnog uređaja obavezan je tijekom uporabe pregledati i provjeravati zrakoplov i zrakoplovni uređaj i održavati ih u stanju koje osigurava sigurnu zračnu plovidbu sukladno odredbama ovoga Zakona i posebnog propisa koji donosi BHDCA.
- (2) Pregledi i provjere, popravke, zamjene i preventivno održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja (u daljnjem tekstu: održavanje), te obnove i izmjene na zrakoplovu i zrakoplovnom uređaju, kao i tehnička kontrola i kontrola kvalitete obavljenih radova, moraju se obavljati u skladu s ovim Zakonom i posebnim propisom koji donosi BHDCA, kao i tehničkim uputama proizvođača za određeni tip zrakoplova i zrakoplovnog uređaja.
- (3) Operater zrakoplova obavezan je, u skladu s propisom koji donosi BHDCA, osigurati provjeru zrakoplova prije svakog uzlijetanja, radi utvrđivanja sposobnosti zrakoplova za sigurnu zračnu plovidbu (plovidbenost), a osoba ovlaštena za provjeru zrakoplova obavezna je svojim potpisom u odgovarajućoj knjizi zrakoplova potvrditi da je provjera obavljena i da je zrakoplov plovidben.

#### Članak 75.

(Osobe za održavanje)

- (1) Održavanje, obnovu, preinake i tehničku kontrolu održavanja zrakoplova i zrakoplovnog uređaja, izradu tehničko-tehnološke dokumentacije i operativno-tehničkih postupaka, te kontrolu kvalitete obavljenih radova, mogu obavljati osobe koje ispunjavaju uvjete propisane posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) Pravnoj osobi iz stavka (1) ovoga članka koja podnese dokaze o ispunjavanju uvjeta BHDCA izdaje potvrdu o ispunjenju tih uvjeta.
- (3) Za obavljanje pregleda kojima se utvrđuje ispunjenost uvjeta za izdavanje potvrde iz stavka (2) ovoga članka plaća se naknada, koju utvrđuje BHDCA.

## Članak 76.

(Povjeravanje održavanja stranoj osobi)

- (1) Ako operater zrakoplova povjeri održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja stranoj osobi, obavezan je BHDCA-u podnijeti dokaz da je nadležno tijelo države, u kojoj je sjedište te osobe, ovlastilo tu osobu za održavanje tog tipa zrakoplova i zrakoplovnog uređaja. Stranoj osobi, na njezin zahtjev, BHDCA izdaje potvrdu o ispunjavanju uvjeta za održavanje zrakoplova upisanog u Registar, u skladu s posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) Ako se zrakoplov upisan u Registar daje u zakup stranoj osobi, operater odnosno vlasnik zrakoplova obavezan je ugovorom osigurati održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja prema odobrenom programu za održavanje kontinuiteta plovidbenosti kod osobe ovlaštene za te poslove, koja ispunjava uvjete u skladu s odredbama stavka (1) ovoga članka.
- (3) Za obavljanje pregleda kojima se utvrđuje ispunjenost uvjeta za održavanje zrakoplova iz stavka (1) ovoga članka plaća se naknada, koju utvrđuje BHDCA.

## Članak 77.

(Program za održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja radi osiguranja kontinuiteta plovidbenosti)

- (1) Održavanje i tehnička kontrola zrakoplova i zrakoplovnog uređaja obavlja se prema programu za održavanje kontinuiteta plovidbenosti (u daljnjem tekstu: program održavanja), koji se utvrđuje za svaki tip i model zrakoplova i zrakoplovnog uređaja.
- (2) Program održavanja sadrži plan i propisane postupke za održavanje zrakoplova i uređaja u zrakoplovu, te rokove i način njihovog provođenja, a utvrđuje se u skladu s propisom donesenim na temelju ovoga Zakona, zahtjevima za održavanje koje odobri nadležno tijelo države proizvođača, tehničkim uputama proizvođača za održavanje tog tipa zrakoplova i zrakoplovnog uređaja, načinom njihove uporabe i rezultatima provjere njihove pouzdanosti tijekom uporabe.
- (3) BHDCA odobrava program održavanja na prijedlog operatera zrakoplova.
- (4) Za utvrđivanje uvjeta za odobravanje programa održavanja plaća se naknada, koju utvrđuje BHDCA.

## Članak 78.

(Isprave i knjige zrakoplova)

- (1) Zrakoplov koji se upotrebljava u zračnom prometu mora imati propisane isprave i knjige.
- (2) Isprave i knjige zrakoplova služe kao dokaz o identitetu, plovidbenosti i drugim svojstvima zrakoplova.
- (3) Vrste isprava i knjiga iz stavka (1) ovoga članka, njihov sadržaj, te način vođenja knjiga uređuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

## Članak 79.

(Uporaba službenih jezika)

- (1) Isprave i knjige zrakoplova moraju biti napisane na jezicima koji su u službenoj uporabi u BiH ili na engleskom jeziku.
- (2) Isprave i knjige zrakoplova koji sudjeluju u međunarodnom zračnom prometu mogu biti sastavljene na jezicima koji su u službenoj uporabi u BiH i na engleskome ili na engleskome jeziku.

## Članak 80.

(Isprave i knjige stranih zrakoplova)

- (1) Isprave i knjige stranih zrakoplova izdane u skladu s propisima države registracije zrakoplova vrijede u BiH, ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom ili uz uvjet uzajamnosti.
- (2) Iznimno od odredbe stavka (1) ovoga članka, isprave i knjige stranog zrakoplova vrijede u BiH i bez uvjeta uzajamnosti, ako je to odobrenjem priznato stranom zrakoplovu u skladu s ovim Zakonom.

## DIO ŠESTI - ZRAKOPLOVNO OSOBLJE

## Članak 81.

(Zrakoplovno osoblje)

- (1) Zrakoplovno osoblje je zrakoplovno ovlašteno osoblje i zrakoplovno stručno osoblje.
- (2) Zrakoplovno ovlašteno osoblje je osoblje koje na temelju dozvole obavlja poslove koji neposredno utječu na sigurnost zračne plovidbe (safety). Zrakoplovno stručno osoblje je osoblje koje na temelju potvrde o obučenosti obavlja poslove koji posredno utječu na sigurnost zračne plovidbe (safety).
- (3) BHDCA će posebnom odlukom utvrditi poslove koji neposredno i posredno utječu na sigurnost zračne plovidbe (safety).
- (4) BHDCA izdaje dozvolu za zrakoplovno ovlašteno osoblje. Potvrdu o obučenosti izdaje i produžava centar za obuku zrakoplovnog stručnog osoblja ili druga pravna osoba koju ovlasti BHDCA.
- (5) Uvjeti koje treba ispunjavati pravna osoba iz stavka (4) ovoga članka utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

## Članak 82.

(Zdravstvena sposobnost)

- (1) Zdravstvena sposobnost zrakoplovnog osoblja utvrđuje se liječničkim pregledom koji je obavljen pod uvjetima i na način utvrđen posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) Liječničke preglede iz stavka (1) ovoga članka mogu obavljati zdravstvene ustanove (AMC) ili ovlašteni liječnici (AME) koji ispunjavaju propisane uvjete i koje ovlasti BHDCA.
- (3) Rezultat liječničkog pregleda bit će potvrđen liječničkim uvjerenjem izdanom zrakoplovnom osoblju, u skladu s posebnim propisima koje donosi BHDCA.

## Članak 83.

(Strane dozvole)

- (1) BHDCA može učiniti stranu dozvolu važećom kako bi imatelj dozvole provodio ovlasti na zrakoplovu registriranom u BiH, ako je ta strana dozvola izdana pod uvjetima koji nisu manje zahtjevniji od onih koji se uzimaju u obzir za BHDCA-ove dozvole. Validacija će biti potvrđena izdavanjem potvrde o validaciji. Potvrda o validaciji važit će samo zajedno sa stranom dozvolom na kojoj je utemeljena i samo onoliko dugo koliko bude važila strana dozvola, odnosno ovlast upisana u dozvoli.
- (2) BHDCA će propisati uvjete i načine privremenog prihvatanja strane dozvole, ovlasti, odobrenja, autorizacije i potvrde o obučenosti (validacija) i izdavanje domaće dozvole, ovlasti, odobrenja, autorizacije i potvrde o obučenosti (nostrifikacija) na temelju dozvole, ovlasti, odobrenja, autorizacije i potvrde o obučenosti stečene u inozemstvu.
- (3) Validaciju i nostrifikaciju strane potvrde o obučenosti izdaje i produžava centar za obuku zrakoplovnog stručnog osoblja ili druga pravna osoba koju ovlasti BHDCA.
- (4) BHDCA će u dozvoli i potvrdi o validaciji odrediti ovlasti imatelja, a isto tako i ograničenja i posebne uvjete koji se mogu uzeti u obzir.

## Članak 84.

(Obuke u oružanim snagama BiH)

Uvjeti i način priznavanja obuka pohađanih u Oružanim snagama BiH iz područja civilnog zrakoplovstva bit će utvrđeni posebnim propisom koji donosi BHDCA.

## Članak 85.

(Letačka posada)

- (1) Nijedna osoba ne može raditi kao član letačke posade zrakoplova u zrakoplovu registriranom u BiH ako ne posjeduje važeću dozvolu koju je izdala BHDCA ili stranu dozvolu koju je BHDCA učinila važećom izdavanjem potvrde o validaciji.

- (2) Stranim zrakoplovima u BiH mogu operirati osobe koje posjeduju strane dozvole, ako su takve dozvole priznate u BiH u skladu s međunarodnom konvencijom ili sporazumom s državom njihovog registra.
- (3) BHDCA donijet će propise kojima uređuje popunu zrakoplova posadom te vrste dozvola i potvrda o obučenosti zrakoplovnog ovlaštenog i stručnog osoblja, ovlasti, odobrenja koja se mogu upisati u dozvole i potvrde o obučenosti, posebne autorizacije koje mogu steći imatelji dozvola; uvjeti i način stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvola, ovlasti, odobrenja, autorizacija, potvrda o obučenosti; programe za stručno osposobljavanje, provjere i utvrđivanje stručne sposobnosti; uvjete koje moraju ispunjavati pravne osobe koje obavljaju stručno osposobljavanje.

#### Članak 86.

(Obveze imatelja dozvole)

- (1) Imatelj dozvole ili potvrde o validaciji dužan je obavijestiti BHDCA o okolnostima koje utječu na njegovu sposobnost da provodi ovlasti iz njegove dozvole.
- (2) Dozvola, ovlast, odobrenje, autorizacija i potvrda o obučenosti izdaje se na određeno vremensko razdoblje u skladu s posebnim propisom koje donosi BHDCA.

#### Članak 87.

(Naknade)

Naknade za izdavanje dozvola, potvrda o obučenosti, potvrda o validaciji, potvrda o nostrifikaciji, odobrenja za rad organizacijama za osposobljavanje i priznavanje obuka iz Oružanih snaga BiH, utvrđuju se posebnom odlukom BHDCA.

#### Članak 88.

(Registar dozvola zrakoplovnog osoblja)

- (1) BHDCA vodi Registar dozvola zrakoplovnog ovlaštenog osoblja, koje je licencirano prema ovom zakonu i na temelju njega donesenim propisima. Osobe kojima su izdate potvrde o validaciji također će biti registrirane.
- (2) BHDCA će u Registru dozvola zrakoplovnog osoblja čuvati svu dokumentaciju koja je podnesena radi izdavanja, obnove i produljenja svake dozvole, ovlasti, odobrenja i autorizacije, kao i potvrde o validaciji.

#### Članak 89.

(Opoziv i suspenzija dozvola)

- (1) BHDCA oduzet će dozvolu trajno ili privremeno za određeno vremensko razdoblje ako je imatelj dozvole:
- bio naročito nemaran u pogledu sigurnosti zračne plovidbe (safety) ili je provodio ovlast iz dozvole dok je bio pod utjecajem alkohola, narkotika ili drugih droga koji su ga učinili nesposobnim za sigurno obavljanje svoje dužnosti;
  - učestalo kršio zakon, naredbe ili propise civilnog zrakoplovstva;
  - ocijenjen nesposobnim za obavljanje dužnosti u zrakoplovu iz medicinskih ili psiholoških razloga;
  - pokazao nedovoljno znanje ili vještinu za odgovarajuće povlastice iz svoje dozvole.
- (2) BHDCA će privremeno oduzeti dozvolu do dobivanja rezultata službene istrage i do donošenja konačne odluke.
- (3) Ukoliko su zrakoplovne naredbe ili pravila prekršeni u manjem opsegu, BHDCA će izdati pismo upozorenja.
- (4) Odredbe ovoga članka jednako će se odnositi na potvrde o validaciji stranih dozvola u BiH.

#### Članak 90.

(Testovi i ispitivanja)

BHDCA može zahtijevati od imatelja dozvole ili potvrde o validaciji u bilo koje vrijeme nakon izdavanja da se podvrgne teorijskim i praktičnim testiranjima radi verificiranja njegove kompetentnosti ili da se podvrgne liječničkim ili psihološkim ispitivanjima radi utvrđivanja njegove sposobnosti.

#### Članak 91.

(Letačka obuka)

Za letačku obuku i pojedine posebne letove BHDCA može posebnim propisom utvrditi izuzeća od odredaba ovoga Zakona.

DIO SEDMI - ZRAKOPLOVNE OPERACIJE

#### Članak 92.

(Zahtjevi za potvrde, radne dozvole i odobrenja)

- (1) U BiH usluge komercijalnog zračnog prijevoza za naknade ili iznajmljivanje može pružiti samo pravna ili fizička osoba koja posjeduje potvrdu zračnog operatera (Air Operator certificate - AOC) i radnu dozvolu (Operating licence), izdane u skladu s ovim Zakonom ili izdanu od odgovarajućih tijela vlasti strane države, ako se takva strana potvrda priznaje u BiH u skladu s međunarodnom konvencijom i propisima EU sadržanim u Multilateralnom sporazumu o ECAA. Potreban, ali ne i dovoljan uvjet za izdavanje radne dozvole je posjedovanje AOC-a. Uvjeti i način izdavanja AOC-a i radne dozvole propisani su posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) Nijedna osoba ne može pružiti usluge iz zraka (Aerial Work) za naknadu ili iznajmljivanje u zračnom prostoru BiH, osim ako ne posjeduje potvrdu za pružanje usluga iz zraka, izdanu u skladu s ovim Zakonom ili izdanu od odgovarajućih tijela vlasti strane države, ako se takva strana potvrda priznaje u BiH u skladu s međunarodnom konvencijom ili sporazumom. Uvjeti i način izdavanja potvrde za pružanje usluga iz zraka utvrđeni su posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (3) Komercijalna djelatnost iznajmljivanja zrakoplova smatra se zračnom uslugom za koju se zahtijeva posjedovanje AOC-a.
- (4) BHDCA može zahtijevati posebno odobrenje (deklaraciju) za nekomercijalne operacije kompleksnih zrakoplova s motornim pogonom.
- (5) BHDCA može zahtijevati posebna odobrenja za ekshibicije u zraku, natjecanja i druge posebne aktivnosti. Takva odobrenja mogu biti izdana kada su ovakve aktivnosti prihvatljive za okoliš i kada ne izazivaju opasnost za život i zdravlje ljudi na zemlji. Uvjeti i način izdavanja posebnih odobrenja bit će uređeni posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (6) U granicama svojih zakonskih ovlasti za nadzor sigurnosti leta imatelja AOC-a i potvrda za pružanje usluga iz zraka, BHDCA može odobravati odstupanja odnosno izuzeća u pogledu primjene ovoga Zakona, s tim da u svakom trenutku zadržava jednaku razinu sigurnosti zračne plovidbe.
- (7) Za izdavanje potvrda, dozvola i odobrenja iz ovoga članka BHDCA naplaćivat će naknade. Iznos naknade bit će utvrđen posebnim propisom koji donosi BHDCA.

#### Članak 93.

(Potvrda zračnog operatera - AOC)

- (1) BHDCA će izdati AOC pod uvjetom da operater demonstrira: primjerenu organizaciju i metodu upravljanja i nadgledanja letnih operacija, programe obuke i aranžmane za održavanje zrakoplova, shodno prirodni i opsegu navedenih operacija. U svrhu osiguranja sigurnosti operacija komercijalnog zračnog prijevoza, BHDCA primjenjuje propise kojima se određuju uvjeti za izdavanje AOC-a za različite kategorije zračnog prijevoza.
- (2) Imatelji AOC-a, kao i strani zračni operateri, neće uživati prava iz svojih potvrda ukoliko ne posjeduju važeće osiguranje prihvaćeno od BHDCA, a koje pokriva odgovornosti za štetu izazvanu njihovim operacijama.
- (3) AOC se izdaje na utvrđeno razdoblje važnosti i može se obnoviti ako imatelj AOC-a ispunjava zahtjeve koji se primjenjuju u trenutku obnove i podliježe izdavanju novog BHDCA-ovog rješenja. BHDCA mora biti uvjerena da će svaki imatelj AOC-a ostati sposoban da u svakom trenutku jamči sigurnost svojih operacija.
- (4) Uz potvrdu zračnog operatera, BHDCA izdaje specifikaciju operacija s detaljima odobrenih operacija i uvjetima i

ograničenjima koji se navode u potvrdi. BHDCA može ograničiti vrijeme valjanosti specifikacije operacija i može je dopuniti ako i kada je to zahtijevano.

- (5) Svaki imatelj AOC-a izvješćivat će BHDCA o svim promjenama koje mogu štetno djelovati na pitanja koja su bila osnovna za izdavanje potvrde ili specifikacije operacija. Imatelj potvrde ne može uživati povlastice koje nisu navedene u potvrdi.

#### Članak 94.

(Radna dozvola zračnog operatera - Operating licence)

- (1) Sve pravne i fizičke osobe koje obavljaju komercijalni zračni prijevoz putnika, pošte i tereta (AOC operateri) u zračnom porostoru BiH, kao i lokalni letovi koji uključuju prijevoz za naknadu s polaskom i dolaskom na isti aerodrom, moraju posjedovati radnu dozvolu (Operating licence) u skladu s propisima EU koji su na snazi.
- (2) Radna dozvola iz stavka (1) ovoga članka ne podrazumijeva bilo koje pravo pristupa specifičnim rutama ili tržištima.
- (3) BHDCA izdaje radne dozvole zračnim operaterima na utvrđeno vremensko razdoblje. Kada zračni operater prekine operacije u trajanju od šest mjeseci ili u razdoblju od šest mjeseci nakon dobivanja radne dozvole nije započeo operacije, dužan je obnoviti zahtjev za izdavanje radne dozvole.
- (4) Uvjeti, pravila i procedure za izdavanje radnih dozvola bit će utvrdeni posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (5) BHDCA odbit će izdati radnu dozvolu ako podnositelj zahtjeva nije u mogućnosti dokazati svoju financijsku sposobnost ili ispuniti tražene uvjete iz posebnog propisa koji donosi BHDCA.
- (6) Zračni operateri (AOC) iz države potpisnice Multilateralnog sporazuma o ECAA moraju posjedovati radnu dozvolu ako namjeravaju obavljati zračni prijevoz prema i iz BiH, osim ako bilateralnim ili multilateralnim ugovorom nije drukčije utvrđeno.

#### Članak 95.

(Rutne dozvole za obavljanje redovitog zračnog prijevoza)

- (1) Zračnim operaterima iz BiH i zračnim operaterima iz država potpisnica Multilateralnog sporazuma o ECAA koji posjeduju AOC bit će dozvoljeno ostvarivati prava na rutama unutar zemalja potpisnica Multilateralnog sporazuma o ECAA. Ovi operateri moraju posjedovati rutnu dozvolu (odobrenje), u skladu s propisima EU.
- (2) Strani zračni operateri koji posjeduju AOC, a koji nisu operateri iz država potpisnica Multilateralnog sporazuma o ECAA, moraju posjedovati rutno odobrenje za korištenje prometnih prava na rutama unutar BiH. Rutno odobrenje izdaje BHDCA. Pri izdavanju rutnog odobrenja BHDCA će uzeti u obzir uvjete utvrđene bilateralnim ugovorom između BiH i države stranog zračnog operatera.
- (3) BHDCA može odbiti izdavanje rutnih odobrenja ako zahtijevano rutno odobrenje ugrožava javni interes, naročito kako bi spriječila prometna zagušenja ili ekološke probleme.
- (4) Zračnim operaterima koji posjeduju AOC i zrakoplovima koji su predmetom zabrane letenja u skladu s propisima EU koji su na snazi, bit će zabranjeno letenje u zračnom prostoru BiH.

#### Članak 96.

(Odobrenje za obavljanje neredovitog zračnog prijevoza)

- (1) Za komercijalne zrakoplovne operacije koje nisu redovite BHDCA može izdati odobrenja za obavljanje neredovitog zračnog prijevoza.
- (2) Uvjeti za izdavanje odobrenja za obavljanje neredovitog zračnog prijevoza, kao i slučajevi u kojima ova odobrenja nisu potrebna, utvrđuju se posebnim propisima koje donosi BHDCA.

#### Članak 97.

(Ukidanje i suspenzija potvrda i dozvola)

- (1) Ako BHDCA utvrdi da se povlastice iz AOC-a ili dozvole koriste u suprotnosti s važećim zakonima, rješenjima, propisima, uvjetima i ograničenjima ili izvan opsega specifikacije operacija, BHDCA će ukinuti AOC ili dozvolu ili će ih suspendirati do otklanjanja utvrđenih nedostataka. Ako je to dovoljno za sigurnost leta, BHDCA će u specifikaciji operacija propisati dodatna ograničenja kao alternativnu mjeru, do poduzimanja postupaka za korekciju.
- (2) Dozvola izdana sukladno ovome Zakonu može biti ukinuta ako je imatelj znatno odstupio od uvjeta za njezino izdavanje ili ako se ustanovi da nositelj nije u mogućnosti uživati povlastice na prikladan način i ako se situacija nije popravila u propisanom roku. Dozvola se automatski smatra nevažećom ako je imatelj AOC istekao ili je ukinut ili suspendiran.

#### Članak 98.

(Tarife i prometni programi)

- (1) Zračni operateri koji posjeduju AOC slobodno formiraju tarife i druge cijene zračnog prijevoza, u skladu s propisima EU koji su na snazi. Zračni operateri koji posjeduju AOC obvezni su dostaviti BHDCA-u informacije o primjenjivanim tarifama i drugim cijenama zračnog prijevoza na način i u vremenskim rokovima koji se utvrđuju posebnom odlukom BHDCA.
- (2) BHDCA odobrava prometne programe (red letenja) zračnih operatera iz stavka (1) ovoga članka koji se primjenjuju u redovitom zračnom prijevozu, a u skladu s bilateralnim ili multilateralnim sporazumima u kojima je BiH supotpisnica. Ti su operateri obvezni dostaviti BHDCA-u informacije o planiranim prometnim programima, uključujući i dokaze da je program prihvaćen od zainteresirane aerodromske uprave u BiH.

DIO OSMI - SIGURNOST ZRAČNE PLOVIDBE (SAFETY) I SIGURNOST CIVILNOG ZRAKOPLOVSTVA (SECURITY)

### POGLAVLJE I. SIGURNOST ZRAČNE PLOVIDBE (SAFETY)

#### Članak 99.

(Posebna pravila za sigurnost zračne plovidbe - safety)

- (1) BHDCA će posebnim propisom utvrditi pravila za upravljanje zrakoplovom kako bi spriječila nesreće te spriječila štete i neugodnosti.
- (2) BHDCA donijet će propise o zračnom prijevozu roba koje se mogu smatrati opasnim, ali čiji prijevoz zrakom nije zabranjen. Takvi propisi bit će usklađeni sa standardima i preporučenom praksom iz Čikaške konvencije.
- (3) Iz razloga sigurnosti zračne plovidbe (safety), davatelj usluga može posredstvom ovlaštenih osoba - kontrolora zahtijevati od zapovjednika zrakoplova da odmah prizemli zrakoplov na najbliži pogodan aerodrom.
- (4) Zrakoplovima bez pilota ili bezmotornim zrakoplovima ili na neki drugi način neuobičajenim zrakoplovima BHDCA može dopustiti izuzimanje od odredaba ovoga Zakona. Takva izuzeća mogu biti donesena jedino kada ne narušavaju interes sigurnosti zračne plovidbe (safety).
- (5) U konzultacijama s nadležnim institucijama BiH, BHDCA će posebnim propisom utvrditi uvjete za instaliranje i uporabu radioopreme u zrakoplovu i na zemlji u svrhe civilnog zrakoplovstva.

### POGLAVLJE II. SIGURNOST CIVILNOG ZRAKOPLOVSTVA (SECURITY)

#### Članak 100.

(Program sigurnosti civilnog zrakoplovstva BiH)

- (1) Vijeće ministara donijet će propise kojima će osigurati poštovanje i primjenu međunarodnih konvencija i protokola koji se odnose na akte nezakonitog ometanja usmjerenog protiv civilnog zrakoplovstva, njegovih objekata i sredstava,

a u interesu sigurnosti i učinkovitosti međunarodnog i domaćeg civilnog zrakoplovstva.

- (2) Vijeće ministara će, na prijedlog Ministarstva, donijeti odluku kojom će uspostaviti Program sigurnosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine - security (u daljnjem tekstu: Program sigurnosti BiH). Odluka o uspostavljanju Programa sigurnosti BiH bit će objavljena u "Službenom glasniku BiH".
- (3) Program sigurnosti BiH sadrži sve mjere, radnje i postupke preventivne zaštite od akata nezakonitog ometanja u civilnom zrakoplovstvu, djelovanja u uvjetima povišenog stupnja prijetnje i djelovanja u kriznim situacijama, na način i u skladu s međunarodnim obvezama BiH.
- (4) Program sigurnosti BiH čine opći dio i prilozi. Opći dio i prilozi smatraju se jedinstvenim dokumentom i kao takvi će biti tumačeni.
- (5) Program sigurnosti BiH ima status povjerljivog dokumenta i ne objavljuje se u "Službenom glasniku BiH". Program sigurnosti BiH dostavlja se na način utvrđen posebnim propisom koji donosi BHDCA.

#### Članak 101.

(Program osposobljavanja osoblja i program kontrole kvalitete)

- (1) Program osposobljavanja osoblja iz područja sigurnosti civilnog zrakoplovstva i Program kontrole kvalitete sigurnosti civilnog zrakoplovstva čine prilozi Programa sigurnosti BiH i njegov su sastavni dio, izrađeni na način i u skladu s međunarodnim obvezama BiH.
- (2) Program osposobljavanja osoblja iz područja sigurnosti civilnog zrakoplovstva sadrži pravila i procedure vezane uz kvalifikacije, odabir, izbor, obuku i certificiranje osoblja koje po bilo kojoj osnovi obavlja poslove u civilnom zrakoplovstvu.
- (3) Program kontrole kvalitete sigurnosti civilnog zrakoplovstva sadrži pravila i procedure vezane uz elemente kontrole kvalitete, kvalifikacije i ovlasti za osoblje koje provodi te elemente i liste po kojima se provode pojedini elementi kontrole kvalitete.

#### Članak 102.

(Državni komitet sigurnosti)

- (1) Vijeće ministara će, na prijedlog Ministarstva, donijeti odluku kojom će uspostaviti Državni komitet sigurnosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Državni komitet BiH), a s ciljem stalne suradnje između nadležnih tijela BiH za vrijeme provedbe preventivnih mjera, radnji i postupaka sigurnosti te djelovanja u kriznim situacijama izazvane aktima nezakonitog ometanja.
- (2) Odluka o uspostavi Državnog komiteta BiH objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".
- (3) U radu Državnog komiteta BiH sudjeluju predstavnici tijela nadležnih za pojedine aspekte sigurnosti civilnog zrakoplovstva (security) u BiH.
- (4) U smislu ovoga Zakona, Ministarstvo je odgovorno tijelo koje:
  - a) na prijedlog BHDCA predlaže izmjene i dopune Programa sigurnosti BiH,
  - b) osigurava funkcioniranje i rad Državnog komiteta BiH.
- (5) U smislu ovoga Zakona, BHDCA je stručno i koordinaciono tijelo za pitanja sigurnosti civilnog zrakoplovstva (security) u BiH koje:
  - a) priprema i pribavlja mišljenja nadležnih tijela za izradu propisa iz područja sigurnosti civilnog zrakoplovstva (security);
  - b) utvrđuje načine koordiniranja aktivnosti između tijela u BiH odgovornih za različite aspekte Programa sigurnosti BiH;
  - c) provodi elemente kontrole kvalitete sigurnosti civilnog zrakoplovstva BiH (security) po svim segmentima i odredbama Programa sigurnosti BiH;

- d) surađuje s međunarodnim institucijama civilnog zrakoplovstva i odgovarajućim vlastima drugih zemalja;
- e) izvješćuje Ministarstvo o razvoju i provedbi Programa sigurnosti BiH.

- (6) Članovi Državnog komiteta BiH imaju pravo na naknadu. Naknadu članova Državnog komiteta BiH posebnom odlukom utvrđuje Vijeće ministara.

#### Članak 103.

(Primjena Programa sigurnosti)

- (1) Davatelj usluga uspostaviti će, primijeniti i održavati Program sigurnosti davatelja usluga na način utvrđen Programom sigurnosti BiH. Program sigurnosti davatelja usluga odobrava BHDCA.
- (2) Operater aerodroma uspostaviti će, primijeniti i održavati Program sigurnosti aerodroma na način utvrđen Programom sigurnosti BiH. Program sigurnosti aerodroma odobrava BHDCA.
- (3) Zračni operater uspostaviti će, primijeniti i održavati Program sigurnosti zračnog operatera na način utvrđen Programom sigurnosti BiH. Program sigurnosti zračnog operatera odobrava BHDCA.
- (4) Ostala tijela odgovorna za pojedine segmente sigurnosti civilnog zrakoplovstva u BiH uspostaviti će, primijeniti i održavati procedure, upute, planove i programe sigurnosti na način utvrđen Programom sigurnosti BiH. Te dokumente odobrava BHDCA.
- (5) Operater aerodroma i zračni operater uspostaviti će aerodromski komitet za sigurnost, odnosno komitet za sigurnost zračnog operatera, na način utvrđen Programom sigurnosti BiH. Operater aerodroma i zračni operater izvješćivat će BHDCA o radu i svakom incidentu na aerodromu kojim je bila ili je mogla biti ugrožena sigurnost civilnog zrakoplovstva.
- (6) Svaku promjenu koja se tiče biti sadržaja Programa sigurnosti aerodroma odnosno Programa sigurnosti zračnog operatera prije stupanja na snagu odobrava BHDCA.

#### Članak 104.

(Strani zračni operater)

- (1) Zračni operateri druge države koji obavljaju zrakoplovne operacije u/iz BiH dostavit će BHDCA-u Program sigurnosti zračnog operatera i odobrenje nadležnog tijela države registra.
- (2) BHDCA priznat će svako takvo odobrenje, ali može zatražiti da zračni operater uskladi dijelove svojega programa sigurnosti sa specifičnim zahtjevima danog aerodroma u BiH.

#### Članak 105.

(Djela nezakonitog ometanja)

- (1) Djelima nezakonitog ometanja, u smislu ovoga Zakona, smatraju se:
  - a) otmica zrakoplova;
  - b) oružani napadi na objekte i uređaje civilnog zrakoplovstva, osoblje i putnike;
  - c) uništavanje zrakoplova;
  - d) postavljanje, sudjelovanje ili navođenje na postavljanje na/u zrakoplov (u uporabi ili izvan operativne uporabe) naprave ili tvari koji bi mogli izazvati toliku štetu da zrakoplov više ne može letjeti, odnosno ugroziti sigurnost zrakoplova u letu;
  - e) nasilje usmjereno protiv osobe u zrakoplovu u letu, ako postoji mogućnost da takav čin ugrozi sigurnost tog zrakoplova i osoba u njemu;
  - f) uništenje ili oštećenje objekata i uređaja za zrakoplovnu navigaciju, odnosno ometanje njihovog rada, ako bi takav čin mogao ugroziti sigurnost zrakoplova u letu;
  - g) nezakonita i namjerna uporaba i korištenje bilo kakve naprave, tvari ili oružja:
    - 1) za činjene djela nasilja protiv osobe koja na aerodromu obavlja određeni posao u

međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, koje ima ili bi za posljedicu moglo imati teške ozljede ili smrt,

- 2) za uništenje ili teško oštećenje objekata, opreme ili sredstava na aerodromu, zrakoplova izvan uporabe koji se na njemu nalaze, ako takav čin ugrožava ili može ugroziti sigurnost aerodroma odnosno sigurnost civilnog zrakoplovstva;
  - h) davanje ili prijenos informacija za koje se zna da su netočne, čime se ugrožava sigurnost zrakoplova u letu;
  - i) druga djela kojima bi se na bilo koji način ugrozila sigurnost civilnog zrakoplovstva.
- (2) Neprikladna ponašanja putnika (unruly passenger) za vrijeme leta, čiji postupci mogu ili su ugrozili sigurnost zrakoplova u letu, smatraju se djelima nezakonitog ometanja. Zapovjednik zrakoplova će o svakom takvom slučaju, odmah nakon slijetanja zrakoplova, obavijestiti nadležni policijski organ na aerodromu koji, sukladno svojim ovlastima, poduzima daljnje mjere propisane zakonom.

#### Članak 106.

(Program olakšica)

U interesu učinkovitosti i redovitosti odvijanja civilnog zračnog prometa, Vijeće ministara će donijeti Program olakšica u civilnom zračnom prometu BiH, na prijedlog Ministarstva.

#### Članak 107.

(Zabrane)

- (1) Vijeće ministara izrijekom će dopustiti transport vojne opreme civilnim zrakoplovom sukladno Čikaškom konvencijom i drugim propisima kojima se uređuje promet vojne opreme i oružja u civilnom zračnom prometu.
- (2) Ministar će, u suradnji s ministrom obrane i ministrom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, donijeti odluku kojom se utvrđuje što se podrazumijeva pod vojnom opremom.
- (3) Zabranjeno je unositi oružje u putničku kabinu zrakoplova uključenog u komercijalni zračni promet, osim ako ga nose obučeni i ovlašteni aviomaršali, pod uvjetom da je to prethodno dogovorio s operatorom i zapovjednikom zrakoplova.
- (4) BHDCA će posebnim propisom urediti prihvat, čuvanje i transport hladnog i vatrenog oružja i streljiva (za koje je izdano odobrenje za nošenje) na aerodromima u BiH i njihov prijevoz komercijalnim zrakoplovima.

### POGLAVLJE III. ZRAKOPLOVNE NESREĆE I INCIDENTI

#### Članak 108.

(Istraživanje nesreća i incidenata)

- (1) Ministarstvo će uspostaviti jedinicu za istraživanje nesreća i incidenata te utvrditi način i uvjete za provođenje postupka istraživanja nesreća i incidenata u skladu s međunarodnim propisima i standardima.
- (2) BHDCA će donijeti propise koji se primjenjuju u istragama nesreća i incidenata, kao i propise za obavještanje i izvješćivanje o nesrećama i incidentima.
- (3) Ako se za vrijeme leta zrakoplovom dogodi nesreća utvrđena Aneksom 13. Čikaške konvencije, bit će provedena istraga o toj nesreći u skladu s propisima donesenim na temelju ovoga Zakona, radi utvrđivanja njezinih uzroka te ozljeda i pri tome nastale štete.
- (4) Istraga se također provodi i u slučaju incidenta utvrđenog Aneksom 13. Čikaške konvencije ili u slučaju bilo kakvog događaja koji ukazuje na ozbiljan kvar zrakoplova na bilo kojem zrakoplovnom objektu ili službi na zemlji, u skladu s propisima donesenim na temelju ovoga Zakona.
- (5) Ministar će imenovati povjerenstvo za provođenje istrage. U manje kompliciranim slučajevima, Ministarstvo može povjeriti istragu jednom istražitelju.
- (6) Povjerenstvo za provođenje istrage ili istražitelj imat će pristup potrebnim operativnim, tehničkim i pravnim stručnim mišljenjima vezanim uz predmetnu istragu. Ako

slučaj to zahtijeva, tijela vlasti koja su imenovala povjerenstvo ili istražitelja mogu zatražiti pomoć stranih civilnih zrakoplovnih vlasti i tijela za istraživanje nesreća.

- (7) Osnovni cilj istrage nesreće ili incidenta je sprečavanje nesreća ili incidenata. Cilj istrage nije određivanje krivnje ili odgovornosti.
- (8) Povjerenstvo za provođenje istrage ili istražitelj mogu ispitati sve osobe za koje se pretpostavlja da mogu dati istražitelju bitne informacije i mogu pregledati predmete, dokumente, zapise i informacije pohranjene u računalu za koje se ocijeni da su bitne za istragu.
- (9) Vijeće ministara snosit će sve troškove rada članova povjerenstva za provođenje istrage odnosno istražitelja.
- (10) Vijeće ministara donijet će posebnu odluku kojom se utvrđuje naknada za rad članova povjerenstva za provođenje istrage odnosno istražitelja.
- (11) Vlasnik zrakoplova snosit će troškove uklanjanja zrakoplova ili olupine. Vlasnik zrakoplova snosit će troškove i ako povjerenstvo za provođenje istrage ili istražitelj naloži uklanjanje zrakoplova ili olupine u svrhu istrage.

#### Članak 109.

(Obavještanje i izvješćivanje)

- (1) Ministarstvo će obavljati dužnosti obavještanja i izvješćivanja ICAO i njezinih država članica o zrakoplovnim nesrećama, kako je zahtijevano Čikaškom konvencijom.
- (2) Ministarstvo će obavijestiti sve zainteresirane strane u istrazi o slučaju i početku istrage. Zainteresiranim stranama bit će omogućeno davanje iskaza povjerenstvu ili istražitelju ako to smatraju nužnim za zaštitu svojih prava. Bit će obavješćivani o napretku istrage u mjeri u kojoj je to moguće bez štetnih posljedica za istragu.
- (3) Rezultati istrage o nesreći ili incidentu bit će predočani u izvješću o istrazi, prema zahtjevima Čikaške konvencije.

#### Članak 110.

(Suradnja s lokalnom policijom)

- (1) Lokalna policija ili jedinica za potragu i spašavanje koja je uključena u istragu dužne su poduzeti potrebne mjere za zaštitu mjesta nesreće i pomoći u istrazi do trenutka početka aktivnosti povjerenstva za provođenje istrage ili istražitelja koje poduzimaju na mjestu nesreće.
- (2) Ako je pronađen zrakoplov ili roba koja je prevožena zrakoplovom ili bilo što povezano s takvim zrakoplovom ili takvom robom, ili ako postoji razlog za pretpostavku da je došlo do zrakoplovne nesreće, ništa što je pronađeno ne smije biti uklonjeno ili razmješteno bez dopuštenja policije ili povjerenstva ili istražitelja, osim ako su takve akcije poduzete radi spašavanja ljudskog života ili iz drugih izuzetnih razloga.
- (3) Bilo koja osoba koja je stupila u posjed imovine na koju se odnosi stavak (2) ovoga članka o tome će odmah obavijestiti policiju ili povjerenstvo ili istražitelja, koji će imati pravo preuzeti tu imovinu, ako to smatraju potrebnim.

### POGLAVLJE IV. ZAPOVJEDNIK ZRAKOPLOVA I DUŽNOSTI U ZRAKOPLOVU

#### Članak 111.

(Zapovjednik zrakoplova)

- (1) Kada se zrakoplov registriran u BiH upotrebljava za letenje, mora imati zapovjednika zrakoplova.
- (2) Zapovjednik zrakoplova odgovoran je za upravljanje zrakoplovom i njegovu sigurnost za vrijeme leta. Zapovjednik zrakoplova ima najveće ovlasti u zrakoplovu.
- (3) Vlasnik zrakoplova određuje zapovjednika zrakoplova, a u slučajevima kada je to moguće, i njegova zamjenika. Ako zrakoplov koristi operater a ne vlasnik, operater će odrediti zapovjednika zrakoplova i njegovog zamjenika, ukoliko je to pravo operatera dogovoreno s vlasnikom.
- (4) Ukoliko zapovjednik zrakoplova nije određen, pilot s najvišim rangom djelovat će kao zapovjednik zrakoplova. Ako je zrakoplov na zemlji i nema pilota u zrakoplovu,

odgovornost za zrakoplov i njegovu sigurnost preuzima osoba s najvišim rangom u zrakoplovu.

#### Članak 112.

(Dužnosti zapovjednika zrakoplova)

- (1) Dužnost zapovjednika zrakoplova je da:
  - a) prije leta osigura plovidbenost zrakoplova, spremnost za let, popunjenost zrakoplova posadom i opterećenost pod važećim uvjetima, te da je let pripremljen u skladu s važećim propisima,
  - b) obavi let u skladu s važećim propisima i
  - c) nadgleda plovidbenost zrakoplova.
- (2) Zapovjednik zrakoplova i posada dužni su skrbiti se o putnicima i teretu u zrakoplovu i odgovorni su za sigurnost leta.
- (3) Zapovjednik zrakoplova dužan je osigurati da u zrakoplov budu unesene propisane isprave i upisi u te isprave, u skladu s posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (4) Zapovjednik zrakoplova je, kao i vlasnik ili operater zrakoplova, dužan prijaviti BHDCA-u sve okolnosti, događaje ili kvarove koji utječu na osposobljenost zrakoplova za let.
- (5) Ukoliko iz nužde i zbog sigurnosti zrakoplova zapovjednik zrakoplova nije u stanju ispoštovati primjenjive zahtjeve ili procedure, to će se odmah prijaviti nadležnoj jedinici za kontrolu leta. Čim bude moguće nakon završetka leta, zapovjednik zrakoplova BHDCA-u prijaviti će okolnosti incidenta.
- (6) Ako zrakoplov uđe u područje zabranjeno za letove, zapovjednik zrakoplova pobrinut će se da zrakoplov napusti to područje čim postane svjestan da se nalazi u području zabranjenom za letove.

#### Članak 113.

(Ovlasti zapovjednika zrakoplova - obveze posade i putnika)

- (1) Svi članovi posade obvezni su ispunjavati naređenja zapovjednika zrakoplova, bez obzira uključuju li ona zadatke koji su izvan njihovih uobičajenih dužnosti.
- (2) Putnici su dužni ispunjavati naređenja zapovjednika zrakoplova koja se tiču reda, sigurnosti leta i sigurnosti u zrakoplovu.
- (3) Zapovjednik zrakoplova ima pravo odbiti da primi u zrakoplov članove posade, putnike ili teret i pravo zahtijevati od njih da se iskrcaju ili uklone iz zrakoplova, ako to zahtijevaju okolnosti.
- (4) Ako je zrakoplov u nevolji, opasnosti ili teškoj položaju, ili ako osoba u zrakoplovu ugrozi sigurnost zračne plovidbe (safety), zapovjednik zrakoplova ima pravo upotrijebiti sve raspoložive mjere koje okolnosti nalažu kako bi osigurao poslušnost, održao red ili otklonio opasnost za zrakoplov ili osobe ili imovinu u njemu. U mjeri koju opravdavaju okolnosti, zapovjednik zrakoplova može primijeniti mjere prisile, ako se situacija ne može drukčije riješiti.
- (5) Svaki član posade obavezan je, bez posebnog zahtjeva, pružiti svu potrebnu pomoć zapovjedniku zrakoplova u održavanju reda i sigurnosti zračne plovidbe (safety). Putnici također mogu pružiti takvu pomoć ako to traži zapovjednik zrakoplova posredstvom bilo kojeg člana posade. U takvim slučajevima, članovi posade i putnici imaju ista prava kao i zapovjednik zrakoplova za uporabu mjera prisile iz stavka (4) ovoga članka.

#### Članak 114.

(Kaznena djela u zrakoplovu)

- (1) U slučaju počinjenja težeg kaznenog djela u zrakoplovu, zapovjednik zrakoplova poduzima neodgodive korake potrebne za istragu, ako je to moguće.
- (2) Ako je to moguće, zapovjednik zrakoplova pobrinuti će se da počinitelj ne pobjegne, te ga s tim ciljem može zadržati i predati nadležnim vlastima BiH ili strane države čim to bude izvodivo.

- (3) Zapovjednik zrakoplova pobrinut će se da predmeti, za koje se smatra da su bitni za istragu kaznenog djela budu predani nadležnim vlastima i pružiti će im sve informacije koje mogu biti bitne za istragu događaja.

#### Članak 115.

(Opći uvjeti za rad u zrakoplovu)

- (1) Sve osobe koje rade u zrakoplovu dužne su obavljati svoje dužnosti i izvršavati radne naredbe koje izdaju nadređeni.
- (2) Nikome, bez obzira ima li dozvolu ili ne, nije dopušteno obavljati dužnosti u zrakoplovu ako je pod utjecajem alkohola, opojnih ili drugih droga ili ako je rabio lijek koji može utjecati na ugrožavanje sigurnosti zračne plovidbe (safety).
- (3) Nitko, bez obzira ima dozvolu li ili ne, čiji je posao u zrakoplovu vezan uz zrakoplovnu sigurnost ili sigurnost zračne plovidbe (safety) ne smije obavljati svoje dužnosti ako pati od posljedica bolesti ili od zamora ili je iz nekog drugog sličnog razloga nesposoban obavljati svoje dužnosti na siguran način.

#### Članak 116.

(Izvjlašćivanje o nesrećama i incidentima)

- (1) U slučaju zrakoplovne nesreće koja uključuje smrt ili tešku ozljedu neke osobe, znatnu štetu zrakoplova ili imovine koja nije u zrakoplovu, zapovjednik zrakoplova odmah će osigurati da BHDCA bude obaviještena o događaju i što je prije moguće podnijeti pisano izvješće BHDCA-u (izvješće o nesreći). Tako će postupiti i u slučaju ozbiljnog rizika za takav događaj (izvješće o incidentu).
- (2) Ako zapovjednik zrakoplova nije u mogućnosti izvjestiti o događaju na način propisan stavkom (1) ovoga članka, vlasnik ili operater zrakoplova dužan je to učiniti.

#### Članak 117.

(Zapovjednik stranog zrakoplova)

Zapovjednik stranog zrakoplova koji, prema zakonu zemlje koja je odgovorna za kontrolu osposobljenosti zrakoplova za let, ima ovlasti i dužnosti predviđene ovim Zakonom, te ovlasti i dužnosti ima u BiH.

### DIO DEVETI - ODGOVORNOST

#### Članak 118.

(Primjenjivost)

Na odgovornost u civilnom zrakoplovstvu primjenjuju se odredbe Konvencije o ujednačavanju određenih pravila u međunarodnom zračnom prijevozu (u daljnjem tekstu: Montrealska konvencija) i propisi EU sadržani u Multilateralnom sporazumu o ECAA koji su na snazi.

#### Članak 119.

(Obvezno osiguranje)

Najmanji iznos osiguranja bit će utvrđen posebnim pravilnikom, a sukladno EU propisima sadržanim u Multilateralnom sporazumu o ECAA.

#### Članak 120.

(Uskraćeni ukrcaj, otkazivanje ili dugo kašnjenje letova)

- (1) U slučaju uskraćenog ukrcaja, otkazivanja ili dugog kašnjenja letova, nadoknada i pomoć putnicima bit će utvrđena u skladu s propisima EU.
- (2) Stavak (1) ovoga članka primjenjuje se bez utjecaja na buduća prava putnika utemeljena na ugovoru o zračnom prijevozu, a u skladu s propisima EU.
- (3) BHDCA će biti imenovano tijelo u skladu s propisima EU.
- (4) Na prijedlog BHDCA, Vijeće ministara će posebnim propisom utvrditi sankcije za prekršaje za uskraćeni ukrcaj, otkazivanje ili dugo kašnjenje letova, a prema propisima EU.

### DIO DESETI - SPORTSKI, AMATERSKI I SLOBODAN LET

#### Članak 121.

(Sportski, amaterski i slobodan let)

- (1) Sportski, amaterski i slobodan let odvija se u skladu s posebnim pravilima i propisima koje donosi BHDCA.



- (2) BHDCA može posebnom odlukom prenijeti obavljanje određenih poslova koji se odnose na sportski, amaterski i slobodan let na Zrakoplovni savez - instituciju koja objedinjuje rad fizičkih i pravnih osoba u vezi sa sportskim, amaterskim i slobodnim letom.
- (3) Svi prijenosi bit će provedeni u skladu s pravilima i procedurama utvrđenim posebnim propisom koji donosi BHDCA.

## DIO JEDANAESTI - NADZOR

Članak 122.  
(Nadležnost)

- (1) BHDCA provodi inspeksijski i stručni nadzor nad primjenom ovoga Zakona i propisa donesenih na temelju, izuzev inspeksijskog i stručnog nadzora koji neposredno obavljaju tijela EU.
- (2) Ovlaštene osobe BHDCA obavljaju stručni nadzor. Stručni nadzor mogu obavljati i druge domaće ili strane fizičke i pravne osobe koje ovlasti BHDCA.
- (3) Inspektori za zrakoplovstvo obavljaju inspeksijski nadzor.
- (4) Ovlast za obavljanje inspeksijskog nadzora dokazuje se službenom iskaznicom.
- (5) Glavni ravnatelj će posebnim propisom utvrditi obrazac službene iskaznice inspektora i postupak za njezino izdavanje.

## Članak 123.

(Uvjeti za obavljanje inspeksijskog nadzora)

Inspektor za obavljanje inspeksijskog nadzora mora ispunjavati sljedeće uvjete:

- imati visoku ili drugu stručnu spremu, ovisno o zahtjevnosti poslova koje obavlja,
- imati najmanje pet godina radnog iskustva u području civilnog zrakoplovstva,
- imati praktična znanja i ispunjavati druge posebne uvjete utvrđene posebnim propisom koji donosi BHDCA.

## Članak 124.

(Prava i dužnosti inspektora)

Osim prava i dužnosti određenih općim propisima o inspeksijskom nadzoru, inspektor ima prava i dužnosti određene ovim Zakonom.

## Članak 125.

(Obavljanje inspeksijskog nadzora)

- (1) Pravna ili fizička osoba mora omogućiti inspektorima neometano obavljanje nadzora.
- (2) Inspektor ima pravo, bez prethodne obavijesti i bez obzira na radno vrijeme, obaviti pregled poslovnih prostorija, opreme i objekata.
- (3) Državna tijela, kao i fizičke i pravne osobe koje se nadziru, inspektorima moraju dostaviti tražene podatke u roku koji odredi, pisana pojašnjenja ili izjave u vezi s predmetom nadzora.
- (4) Pri obavljanju nadzora inspektor može oduzeti dokumentaciju koja je potrebna za utvrđivanje točnog stanja, najdulje za osam dana. Inspektor izdaje potvrdu o oduzimanju dokumentacije.

## Članak 126.

(Mjere)

- (1) U slučaju utvrđivanja kršenja zakona ili drugih propisa čiju provedbu nadzire, inspektor nakon što obavijesti inspeksijski nadzor ima pravo i dužnost, uz mjere utvrđene općim propisima o inspeksijskom nadzoru, poduzeti i sljedeće mjere:
- odlukom narediti prekršitelju da poduzimanjem ili uzdržavanjem od radnje otkloni nedostatke ili nepravilnosti;
  - privremeno oduzeti licenciju, ovlast, potvrdu ili dozvolu za rad;
  - zabraniti obavljanje letova zrakoplova, ako bi njihovo obavljanje ugrozilo sigurnost zračne plovidbe (safety) ili

ako utvrdi da obvezna osiguranja nisu sklopljena ili nisu sklopljena u propisanoj visini;

- izreći privremenu zabranu obavljanja poslova ili djelatnosti, ako bi njihovo daljnje obavljanje dovelo do očiglednog ugrožavanja sigurnosti zračne plovidbe (safety) ili sigurnosti civilnog zrakoplovstva (security);
  - zahtijevati izvanrednu provjeru stručne ili zdravstvene sposobnosti zrakoplovnog osoblja.
- (2) Ako utvrdi nepravilnosti koje bi mogle ugroziti sigurnost zračnog prometa, inspektor ima pravo zapečatiti zrakoplov ili sredstvo. Inspektor će označiti pečat sa žigom inspeksijskog organa.
- (3) Inspektor može privremeno zabraniti obavljanje dijela radnog procesa ili djelatnosti ako utvrdi da su obavljane bez dozvole nadležnog tijela uprave kojom se potvrđuje ispunjavanje posebnih uvjeta za obavljanje djelatnosti.
- (4) Inspektor donosi rješenje kojim izriče mjeru iz stavka (3) ovoga članka.

## Članak 127.

(Usmeno izricanje mjera)

- (1) Inspektor može usmeno izreći odluku u slučaju hitnih mjera.
- (2) U slučaju iz stavka (1) ovoga članka, inspektor mora izdati pisano rješenje najkasnije u roku od pet dana od dana obavljanja nadzora.

## Članak 128.

(Žalba na odluku inspektora)

- (1) Protiv odluke inspektora dozvoljena je žalba glavnom ravnatelju u roku od osam dana od dana dostave.
- (2) Žalba protiv odluke iz stavka (1) ovoga članka ne zadržava izvršenje.
- (3) Na obrazložen zahtjev žalitelja, inspektor može odgoditi izvršenje odluke ako se odgodom ne ugrožava sigurnost zračne plovidbe (safety), odnosno sigurnost u civilnom zrakoplovstvu (security).
- (4) Protiv odluke glavnog ravnatelja iz stavka (1) ovoga članka nije dozvoljena žalba.

## Članak 129.

(Pravilnik o obavljanju inspeksijskog i stručnog nadzora)

Bliže odredbe o načinu obavljanja inspeksijskog i stručnog nadzora i drugim pitanjima bitnim za zrakoplovni inspeksijski i stručni nadzor utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

## DIO DVANAESTI - ADMINISTRATIVNE ODREDBE

## Članak 130.

(Žalba)

- (1) Protiv odluke koju u prvom stupnju donese BHDCA na temelju propisa BiH o zrakoplovstvu dozvoljena je žalba.
- (2) Žalba protiv odluke koja se odnosi na plovidbenost i utjecaj zrakoplova na okoliš, uvjete za obavljanje poslova letačkog osoblja, letačke operacije, radnje u zraku i kontrolu zračnog prometa ne odgađa izvršenje.
- (3) Žalba se podnosi Ministarstvu.

## Članak 131.

(Povjerenstvo za žalbe)

- (1) Postupak po žalbi vodi povjerenstvo za žalbe koje u pravilu ima tri člana, a to su službene osobe koje nisu sudjelovale u postupku donošenja prvostupanjskog akta.
- (2) Ministarstvo, na prijedlog glavnog ravnatelja, odlukom određuje uvjete za imenovanje članova povjerenstva za žalbe za pojedino stručno područje u kojem odlučuje povjerenstvo za žalbe.
- (3) U skladu s uvjetima iz stavka (1) ovoga članka, Ministarstvo imenuje ad hoc povjerenstvo za žalbe za odlučivanje po pojedinačnim žalbama.

## Članak 132.

(Pravila postupka)

- (1) Povjerenstvo za žalbe u vođenju postupka na odgovarajući način primjenjuje pravila postupka iz Zakona o upravnom postupku, ako međunarodnim ugovorima ili odgovarajućim propisima Europske unije nije drukčije određeno.
- (2) Povjerenstvo za žalbe priprema nacrt rješenja.

DIO TRINAESTI - KAZNE NE ODREDBE

## Članak 133.

(Kaznene odredbe)

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 5.000 KM do 100.000 KM kaznit će se za prekršaj fizička ili pravna osoba koja:
  - a) zrakoplovnim inspektorima ili osobama ovlaštenim za stručni nadzor onemogućiti slobodan pristup zrakoplovima, objektima, informacijama i dokumentaciji (članak 125);
  - b) ne posjeduje važeću aerodromsku potvrdu (članak 37);
  - c) ne posjeduje važeću potvrdu zračnog operatera - AOC (članak 93);
  - d) ne posjeduje važeću radnu dozvolu zračnog operatera - Operating licence (članak 94);
  - e) ne posjeduje potvrdu za pružanje usluga iz zraka (članak 92. stavak (2));
  - f) ne posjeduje rutnu dozvolu za obavljanje redovitog zračnog prometa (članak 95);
  - g) ne posjeduje odobrenje za obavljanje neredovitog zračnog prometa (članak 96);
  - h) ne posjeduje obvezno osiguranje (članak 119);
  - i) ne primjenjuje Program sigurnosti (članak 103);
  - j) ne postupa u skladu s člankom 107. ovoga Zakona;
  - k) ne posjeduje važeći certifikat (članak 16).
- (2) Novčanom kaznom u iznosu od 3.000 KM do 50.000 KM kaznit će se za prekršaj fizička ili pravna osoba koja:
  - a) se ne podvrgne testovima i ispitivanjima koje zahtijeva BHDCA (članak 90);
  - b) ne vrati isprave i knjige nakon brisanja iz Registra (članak 62. stavak (5));
  - c) ne vrati potvrdu o plovidbenosti BHDCA-u nakon ukidanja (članak 70);
  - d) ne postupa u skladu s naredbama o plovidbenosti (članak 73);
  - e) ne posjeduje važeću potvrdu osoblja za održavanje (članak 75);
  - f) ne posjeduje ažurirane isprave i knjige (članak 79);
  - g) ne posjeduje važeću dozvolu ili potvrdu o validaciji ili potvrdu o obučenosti (članak 81. stavak (2) i članak 83);
  - h) ne obavijesti BHDCA o okolnostima koje utječu na njegovu sposobnost da provodi ovlasti iz njezine dozvole (članak 86. stavak (1));
  - i) ne izvijesti BHDCA o svim promjenama koje mogu štetno djelovati na pitanja koja su bila osnovom za izdavanje potvrde ili specifikacije operacija (članak 93. stavak (5)).
- (3) Novčanom kaznom u iznosu od 1.000 KM do 20.000 KM kaznit će se za prekršaj fizička ili pravna osoba koja:
  - a) ne šalje izvješća ili šalje nepotpuna izvješća BHDCA-u o nesrećama i incidentima (članak 116);
  - b) ne obavijesti policiju, povjerenstvo ili istražitelja (članak 110. stavak (3));
  - c) ne postupa u skladu s pravilima i propisima za sportski, amaterski i slobodan let (članak 121. stavak (1)).
- (4) Ako ustanovi da postoji osnovana sumnja u činjenje prekršaja iz stavaka (1), (2) i (3) ovoga članka, zrakoplovni inspektor pokreće postupak pred nadležnim sudom za prekršaje, u skladu s odgovarajućim zakonskim postupkom.
- (5) Za prekršaj iz stavaka (1), (2) i (3) ovoga članka kaznit će se i odgovorna osoba u pravnoj osobi koja je počinila prekršaj.

- (6) Utvrđivanje odgovornosti i izricanje mjera prema ovome Zakonu ne isključuje utvrđivanje odgovornosti i izricanje mjera utvrđenih drugim zakonima.

DIO ČETRNAESTI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

## Članak 134.

(Pravni kontinuitet)

BHDCA nastaviće pravni kontinuitet Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine uspostavljene Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 2/04).

## Članak 135.

(Osoblje)

- (1) BHDCA preuzet će svo osoblje zaposleno u Federalnoj direkciji za civilno zrakoplovstvo/avijaciju Federacije Bosne i Hercegovine i Republičkoj direkciji za civilnu zračnu plovidbu Republike Srpske koji obavljaju poslove iz nadležnosti BHDCA.
- (2) Preuzeto osoblje bit će raspoređeno na odgovarajuća radna mjesta, pri čemu će se uzeti u obzir stručna sprema, zadaci i dužnosti koje ti zaposlenici obavljaju u trenutku stupanja na snagu ovoga Zakona.

## Članak 136.

(Uskladenost propisa s ovim Zakonom)

BHDCA obvezuje se da sve propise donesene na temelju Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 2/04) uskladi s ovim Zakonom u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

## Članak 137.

(Prestanak važenja)

- (1) Stupanjem na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 2/04).
- (2) Zaključno s 31. 12. 2009. prestaje primjena odluka o delegiranju funkcija:
  - a) Odluka o delegiranju funkcija u oblasti "Plovidbenost" ("Službeni glasnik BiH", broj 44/04),
  - b) Odluka o delegiranju u oblasti "Organizacije za zrakoplovnu obuku" za održavanje ("Službeni glasnik BiH", broj 44/04),
  - c) Odluka o dodjeli dužnosti u području "Odobrena organizacija za održavanje" ("Službeni glasnik BiH", broj 44/04),
  - d) Odluka o delegiranju funkcija entitetskim direkcijama iz područja izdavanja dozvola i zrakoplovne medicine, zračnih luka, aerodromskih službi i objekata, izdavanja potvrda zračnom operateru, odobravanja letova, sigurnosti civilnog zrakoplovstva i zrakoplovne statistike ("Službeni glasnik BiH", broj 28/04),
  - e) Odluka o delegiranju ovlasti za pružanje usluga kontrole zračnog prometa ("Službeni glasnik BiH", broj 16/05).
- (3) Glavni ravnatelj BHDCA može posebnom odlukom staviti izvan snage odluke iz stavka (2) ovoga članka i prije isteka roka ako se za to steknu uvjeti.
- (4) Nakon prestanka važenja odluka iz stavka (3) ovoga članka funkcije i dužnosti koje su bile delegirane ili dodijeljene ovim odlukama obavljat će, sukladno zakonu, BHDCA i davatelj usluga.
- (5) Ostali propisi doneseni na temelju Zakona o zrakoplovstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 2/04), ostaju na snazi ako nisu u suprotnosti s ovim Zakonom.

Članak 138.  
(Stupanje na snagu)

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u  
"Službenom glasniku BiH".

PSBiH broj 349/09  
27. travnja 2009. godine  
Sarajevo

Predsjedatelj Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH	Predsjedatelj Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH
<b>Beriz Belkić</b> , v. r.	<b>Ilija Filipović</b> , v. r.

---